

MELİK DUYAR

OTİSTİK ZEKA

Otistik Çocukları Anlayın...

www.OtistikZeka.com

OTİSTİK ZEKÂ

MELİK DUYAR

OTİSTİK ZEKÂ

Otizmi ve Otistik Çocukları Anlayın...

Melik Duyar

OTİSTİK ZEKÂ

Melik Duyar

Copyright © 2009 Mega Hafıza Ltd. Şti.

Bu kitabın her türlü yayın hakları Mega Hafıza Ltd. Şti.ne aittir. Her hakkı mahfuzdur. Yazılı izin alınmadan, kısmen veya tamamen iktibas edilemez. Ancak eser yayınlandığı bu hali ile, üzerinde eklenti veya çıkartma gibi hiçbir değişiklik yapılmadan, ücretsiz olarak internet sitelerinden ve e-mail eki şeklinde "spam" yapmadan dağıtılabilir.

Kapak Tasarım : MRA Reklam

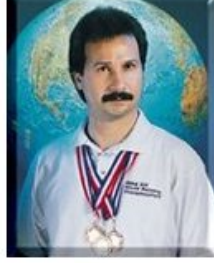
ISBN 978 – 975 – 8181 - 17 - 9

www.KisiselGelisim.com

www.MegaHafiza.com

www.MegaEgitim.com

Mega Hafıza Hızlı Öğrenme, Beyin Eğitimi ve Yaratıcı Düşünme Merkezi
Esat Cad. No: 45/7 Kat-4 Küçükesat – 06660 Ankara
Tel: 0 – 312 – 417 33 30 Fax: 0 – 312 - 418 90 02

Melik Duyar
(Dünya Hafıza Şampiyonu)

www.[MegaHafiza](http://www.MegaHafiza.com).com

ÜCRETSİZ

HAFIZA VE BEYİN EĞİTİMİ

7 GÜNLÜK ÜCRETSİZ

“E-BEYİN EĞİTİMİ” KURSU

Mega Hafıza'nın aylık ücretsiz “e-Mega Beyin” Bültenine abone olan herkese **200 \$ değerindeki** “7 GÜNLÜK BEYİN EĞİTİMİ” kursu da ücretsiz olarak gönderilmektedir.

7 günlük ücretsiz “**E-Beyin Eğitimi**” kursu sadece www.megahafiza.com adresini ziyaret eden ve bu kursun gönderilmesi için Mega Hafıza'ya “**e-mail**” adresini bırakmış olan ziyaretçilerimize teşekkür etmek amacıyla düzenlenmiştir.

Kurs 7 bölüm halinde “e-mail” adresinize gönderilmektedir.
Her bir bölüm 2 gün arayla gönderilerek, bu **mini kurs** toplam **21 günde tamamlanmaktadır.**

www.[MegaHafiza](http://www.MegaHafiza.com.tr).com.tr

ÜCRETSİZ KİTAP DAĞITAN

DiĞER WEB ADRESLERİ

Aşağıda verilen web sitesi ücretsiz “e-Kitaplar” yayınlamaktadır. Sürprizlerle dolu olan bu site üç ayda bir e-mail adresinize yeni bir ücretsiz e-kitap daha göndermektedir. E-Kitap Merkezi'nin aşağıda verilen internet adresini ziyaret etmeniz tavsiye olunur.

www.eKitapMerkezi.com

Çağımızın fırsatları elektronik ticaret ve internet teknolojilerinde gizlidir. Elektronik ticaretle ilgili ücretsiz eğitim almak, bu işin sırlarını öğrenmek ve e-ticaretle ilgili ücretsiz e-kitaplara ulaşmak istiyorsanız aşağıdaki internet adresini mutlaka ziyaret ediniz.

www.eTicaretOkulu.com

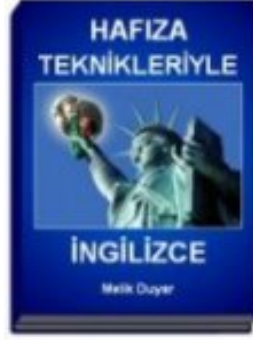
**ÇOCUĞUNUZUN
HAFIZA VE ZEKA GELİŞİMİ İÇİN
ÜCRETSİZ HEDİYE KİTAPLAR**

www.MegaHafiza.com.tr

HAFIZA TEKNİKLERİYLE İNGİLİZCE

(ÜCRETSİZ KİTAP)

(TOEFL, KPDS, YDS ve UDS için ideal)

İngilizce kelimeleri hafızada tutamamak ve aynı kelimeler için defalarca sözlüğe bakmak zorunda kalmak hemen hemen her seviyede İngilizce öğrenen insanın ortak problemidir.

Her İngilizce öğrenme kitabında ve kursunda gramer öğretilmekte, ancak iş kelimelere gelince bir liste verilerek bu kelimeleri öğrenin denmektedir. Konu kelimelerin öğrenilmesi ve hafızada tutulmasına gelince işler zorlaşmaktadır. Öğrenilecek kelime sayısı binlercedir. Ayrıca bu kelimelerin hızlı, kolay ve kalıcı olarak nasıl öğrenileceğini, daha sonra gerektiğinde nasıl hatırlanacağını da hiç kimse söylememektedir.

Ancak artık endişe etmenize gerek yok. Ücretsiz olarak bilgisayarınıza yükleyerek okumaya başlayacağınız "**Hafıza Teknikleriyle İngilizce**" adlı e-kitap bu sorununuzu kısa zamanda çözecektir. Bu ücretsiz kitap sadece İngilizce kelimeleri hızlı, kolay ve kalıcı öğrenme tekniklerini öğretmekle kalmayacak, aynı zamanda **TOEFL**, **KPDS** ve İngilizce yeterlilik sınavlarında çıkan örnek İngilizce kelimeleri de bizzat uygulamalı olarak öğretmektedir.

Bu ücretsiz kitaba sahip olmak için aşağıda adresi verilen web adresini ziyaret etmeniz yeterlidir.

www.KisiselGelisim.com

MELİK DUYAR'IN
EĞİTİM, KURS, SEMİNER, KONFERANS
veya
YAZ OKULLARINA
Katılmak İçin

www.MegaEgitim.com

www.MegaEgitim.com
(Beyin Temelli Eğitimler)

ÜCRETSİZ MEGA HAFIZA DERGİSİ

Ücretsiz MEGA HAFIZA dergisinin adresinize gönderilmesi için aşağıdaki web sitelerinden birisini ziyaret ederek ücretsiz dergi isteme bölümüne adres bilgilerinizi giriniz. Ücretsiz MEGA HAFIZA derginiz postayla adresinize gönderilmektedir. Dergide hızlı öğrenme, beyin eğitimi, yaratıcı düşünme, hafıza teknikleriyle İngilizce, çocuk, zeka ve hafıza konularında örnekler ve ipuçları verilmektedir.

www.MegaHafiza.com

www.MegaHafiza.com.tr

ÜCRETSİZ Yaratıcı Düşünme Bülteni !

Dünyadaki yeni yaratıcı düşünme tekniklerinden ve uygulamalarından haberdar olmak istiyor Musunuz?

Yaratıcı düşünme teknikleriyle ilgili gerçek yaşamdan örnekler, bulmacalar ve egzersizler görmek ister misiniz?

Cevabınız "EVET" ise www.yaraticidusunme.com adresini hemen ziyaret ediniz.

www.YaraticiDusunme.com

İSİMLER VE YÜZLER İÇİN HAFIZA EĞİTİMİ

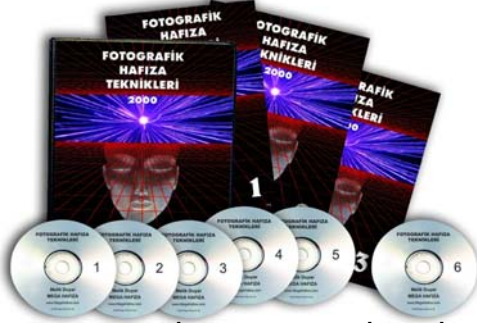
Çoğu insan daha önce tanıştığı insanların yüzünü hatırladığı halde isimlerini hatırlamakta zorlanmaktadır. Hepimizin ortak problemidir isimleri ve yüzleri hatırlayamamak. Siz de bu problemi yaşayanlardan biriyseniz, ve daha önceden tanıştığınız insanların yüzünü veya ismini hatırlayamıyor ve zor duruma düşüyorsanız, bu set tam sizin için.

www.Names-Faces.com

MEGA HAFIZA SETLERİ

(Setlerin Kasetli Versiyonları Da Mevcuttur)

Misyonu insanların zihinsel potansiyellerini maksimum seviyede kullanmalarını sağlamak olan Mega Hafıza aşağıda görülen eğitim setleriyle tüm okurlarının hizmetindedir. <http://www.megahafiza.com.tr>

FOTOGRAFİK HAFIZA TEKNİKLERİ

Bu set okuduğunuz, gördüğünüz ve duyduğunuz her türlü bilginin hafızada tutulma tekniklerini öğretiyor. Set ayrıca hızlı öğrenme, beyni etkin kullanma ve hızlı ders çalışma ve not tutma tekniklerini de öğretmektedir.

HAFIZA TEKNİKLERİYLE İNGİLİZCE

ACCELERATED WORD MEMORY POWER

Bu set İngilizce kelimeleri hafıza teknikleriyle hızlı, kolay ve kalıcı olarak öğrenmeyi öğrettiği gibi, TOEFL, KPDS ve İngilizce yeterlilik sınavlarında en çok sorulan yüzlerce kelimeyi de bizzat öğretiyor.

ZİHİNSEL MATEMATİK VE HAFIZA TEKNİKLERİ

Bu set, sayısal hafıza gücünüzü geliştirmek, yaratıcı problem çözmek, hızlı problem çözmek ve hızlı zihinsel işlemler yapabilmek için.

ÇOCUK, ZEKA VE HAFIZA SETİ

3 – 7 yaşındaki çocukların okul öncesi hafıza ve zekalarını sağlam temellere oturtmak için hazırlanmış çok özel bir set. Türkiye'de ilk ve tek.

DİNAMİK HIZLI OKUMA

Hafıza teknikleriyle hızlı okuma tekniklerini birleştiren ilk ve tek set. Mega Hafıza bu setle Dünya'nın en iyi ikilisini, Tony Buzan ve Melik Duyar'ı bir araya getirdi.

BİO-RİTMİK LARGO VE KONSANTRASYON

Beyin dalgalarını etkileyerek konsantrasyonu sağlayan, ders çalışma ve hızlı öğrenme binaural frekanslarını ve largo müzikleri içeren bir set.

ÖNSÖZ

Çoğumuz “otizm” ve “otistik” kavramlarıyla ya 1988’de çekilen Dustin Hoffman’ın dört oskar kazanan “**Yağmur Adam** (Rain Man)” filmiyle, ya da 1994 yılında yapılan Tom Hanks’in onüç oskar alan “**Forrest Gump**” adlı komedi-drama filmiyle tanıştık. Öncelikle bu iki baş yapıtın yapımında emeği geçen herkese teşekkür etmeliyiz. Çünkü bu iki filmin, daha önce hiç de bilinmeyen “otizm” konusunun farkındalığına dünya çapında büyük katkıları olmuştur.

Tabii her iki film de bu kadar başarılı yapımlar olunca, herkesin aklında filmlerdeki baş kahramanların kendilerine has bazı özel yetenekleri ile “otizm” ve “otistik” ifadeleri kalmış ve bu kavramlar bir bakıma yanlış algılanmıştır. Aslında tüm otistikler böyle özel yeteneklere sahip değiller. Hatta çoğu otistik hiçbir özel yeteneğe sahip değildir.

Otizm tam olarak sebebi ve çaresi bilinmeyen bir rahatsızlıktır ve bu rahatsızlık çoğu kez bir ömür boyu devam etmektedir. Bu arada, gerçek hayatta otizm ile çoğu kez tek başlarına mücadele eden aileleri de tebrik etmek gerekir. Bunun çok da kolay bir mücadele olduğu söylenemez.

Hafıza ve beyin eğitimi, zeka gelişimi, hızlı, kolay ve kalıcı öğrenme teknikleriyle yakından ilgilenen bir kişi olduğum için, “otizm” ve “otistik” kavramlarıyla ilgili bugüne kadar okurlarımız eposta yoluyla şahsıma çok sayıda soru göndermiştir. Bu konuyla ilgili çok sayıda sorunun olması, bana uzun süredir okurlarımız için bir kitap yazarak ücretsiz hediye etmeyi düşündürmüştür. Nihayet “**Otistik Zekâ**” adlı kitapla bu düşüncemi hayata geçirmiş oluyorum. Bu kitap benim otistik çocukları olan ailelere ve otistik yetişkinlere destek olmak amacıyla hazırlamış olduğum bir eserdir. Umarım az da olsa bir katkı olur.

Otistik çocuğu olmayan insanların da otistik çocukları olan ailelere destek olmalarını, bunun yanında otizm ile ilgili araştırmaları ve projeleri desteklemelerini tavsiye ediyorum. Dünya insanların birbirlerine yardımcı olmalarıyla daha yaşanabilir bir hale gelecektir.

Beyninize iyi bakın...

Melik Duyar

Dünya Hafıza Olimpiyatları Başkanı

Fotografik Hafıza Dünya Şampiyonu

www.MegaHafiza.com

www.MegaHizliOkuma.com

www.MegaEgitim.com

www.Konsantrasyon.com

www.memoriad.com

OTİSTİK ZEKÂ

İçindekiler

Bölüm 1 – Otizm Nedir.....	15
Bölüm 2 – Otizmin Gelişimine Sebep Olan Faktörler Nelerdir.....	18
Bölüm 3 – Otizm Ve Genetik	20
Bölüm 4 – Otizmin Semptomları Nelerdir	22
Bölüm 5 - Otizmin Konuşma ve İletişim Problemleri Nelerdir	27
Bölüm 6 – Otizm ve Beden Dili	29
Bölüm 7 – Otizm, Zehirli Metaller ve Aşılar	31
Bölüm 8 - Otizmin Nedeni Otistik Farelerde Bulunabilir	33
Bölüm 9 – Otizm: Daha Fazla Araştırmaya Duyulan İhtiyaç.....	35
Bölüm 10 – Otizm Nasıl Teşhis Edilir	37
Bölüm 11 – Otizm Nasıl Tedavi Edilir	40
Bölüm 12 – Otizm Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar	42
Bölüm 13 - Bebeklerde Otizm Bulguları Nasıl Aranır	45
Bölüm 14 - Aileler Otistik Bir Çocuğun Bakımını Nasıl Sağlar ve Bu Finansal Yükün Üstesinden Nasıl Gelebilir	47
Bölüm 15 - Asperger Sendromu ile Otizm Arasındaki Fark.....	49
Bölüm 16 - Otizm Yardımcısı Köpekler	51
Bölüm 17 - Otistik Çocukların Eğitimi	53
Bölüm 18 - Otistik Çocuklar Eğitim Merkezleri (OÇEM)	57
Bölüm 19 - Otistik Bir Çocuğun Sabit ve Saplantılı Davranışları	62
Bölüm 20 - Amerikan Otizm Toplumu.....	64
Bölüm 21 - Otistik Çocuğunuz İçin Evinizi Daha Güvenli Bir Hale Getirin	66
Bölüm 22 - Otizm ve Gıda Takviyeleri	68
Bölüm 23 - Otistik Çocuğun Tuvalet Eğitimi	70
Bölüm 24 - Otistik Bir Yetişkinin Zorlukları	72
Bölüm 25 –Otizm İçin Alternatif Tedaviler	74
KAYNAKLAR	76

Bölüm 1 – Otizm Nedir

Otistik teşhisi konulduğunu fark bile etmediğiniz bir otistik çocuk ya da yetişkin görmüş olabilirsiniz. Sizin bu bozukluğu fark etmemeniz alışılmadık bir şey değil. Çünkü daha önce bu hastalık ile karşılaşmamış bir çok insan onları zihinsel açıdan geri zekalı ya da öğrenme zorluğu çeken kişiler olarak görürler. Gerçekte bu doğru değildir. Otizm tipik olarak çocukları gebelikten üç yıl sonra etkileyen çok karmaşık bir bozukluktur. Bu bozukluk nörolojik kökenlidir ve temel olarak iletişimin ve sosyal ilişkilerin geliştiği beynin merkezlerini etkilemektedir. Bu konu hakkında bilgi sahibi olmayan bir kişi haliyle otistik bir çocuğu ya da yetişkini zihinsel açıdan dengesiz ya da geri zekalı sanabilir.

Bu rahatsızlık dünyada ilk kez 1943 yılında Amerikalı çocuk psikiyatristi Leo Kanner tarafından "Erken Çocukluk Otizmi" olarak tanımlanmıştır. Bu tanıma göre otizm, sosyal, sözel ve sözel olmayan iletişim ve dil gelişimini içeren bir gelişimsel bozukluktur. Daha sonraki yıllarda Kanner'in tanımı biraz daha geliştirilmiştir. Günümüze kadar yapılan tanımlar ve görüşler dört ana başlık altında toplanmaktadır:

- Otizm daha çok 36 aylıktan önceki dönemde görülmektedir,
- Çocukların konuşma ve dil gelişiminde bir gecikme gözlenmektedir,
- Zihinsel gelişimle ilişkisi olmayan, ancak sosyal gelişimle ilgili bir yetersizlik söz konusudur,
- Tekrarlı kalıplaşmış oyun, aynılığı koruma ve değişikliğe karşı tepki gösterme gibi davranışlar sergilemektedir.

Otizm hakkındaki en önemli husus şudur; bu bozukluk her bir bireyi farklı karmaşık düzeylerde etkilediği için değişik davranış özellikleri göstermektedir. Bu yüzden de tanısı zordur. Bu rahatsızlıktan daha az etkilenmiş bir çocuk ihtiyaçlarını ve isteklerini anlatabilir, fakat iletişimde tıkanıklık yaşar ve bu çocuk konuşma lisanının ayrıntılarını anlamakta güçlük çekebilir. Bazen mizah, alay gibi ters bir ifade ve diğer dil nüansları

çocuğun iletişimi önünde bir engel teşkil eder, ya da bu nüanslariletişimi oldukça güçleştirir. Bu rahatsızlıktan daha şiddetli etkilenmiş bir çocuk veya yetişkin ise hiç iletişim kuramama gibi durumla karşı karşıya olabilir. Üzücü olan şudur; otistik kişi söylemek istediği şey üzerine ya da nasıl iletişim kuracağı üzerine düşünebilmektedir, ama söyleyeceği kelimeleri bulamamakta ve bu nedenle dışarıya sessizlikten başka bir şey yansıtmamaktadır.

Öğretmeninizle ya da anne babanızla iletişim kurmaya çalışırken kelimeleri bulamadığınızı düşünebiliyor musunuz? Sorunun cevabını ve yapmanız gerekeni biliyorsunuz, ama bildiğinizi karşıdakine aktaramıyor ve iletişim sağlayamıyorsunuz. Yani beyninizin bir bölümü ve vücudunuz gerekeni yapmanızı sağlayamıyor. İşte bu nedenden dolayı hem öğretmenler için hem de ebeveynler için otizmin ne olduğunu anlamak ve otizmle başa çıkmak oldukça güçtür. Çocuk diğer çocuklarla oynarken bile isteklerini ve ihtiyaçlarını dile getiremez. Basit bir kum küreği ile basit bir kum kazma oyunu bile ona garip veya çok zor gelebilir, ve bu durum da çoğu kez diğer çocuklar tarafından yanlış anlaşılır.

Otistik çocuklar normal olaylara diğer çocuklardan farklı tepki gösterebilirler. Yüksek sesler, her zamanki alışıldık rotadan sapmalar, ya da günlük programdaki değişiklikler otistik çocukta bazen şiddete neden olabilir. Otistik bir çocuğun bu davranışı yanlış anlaşılabilir, bir davranış bozukluğu ya da duygusal bir bozukluk gibi algılanabilir. Basit iletişim burada işe yaramaz. Mesela otistik bir çocuğun sıcakladığı zaman yolun ortasında soyunarak koşmaya başladığı görülebilir. Onun için iletişim budur. Çünkü o kendini o an sıcaklamış hissetmiştir. Soyununca serinleyeceğini düşünmektedir. Bu nedenle soyunur ve serinler. İşte bu onun anlama ve gereğini yapma tepkisidir. Ancak sosyal kabul gören iletişime göre bu durumu anlayamazsınız.

Otistik bir çocuğun beyni diğer insanlara göre farklı çalışmaktadır. Çoğunun duyuşsal algıları çok hassastır. Bazılarının bazı duyuşları normal bir insaninkine göre 100 kata kadar hassas olabilmektedir. Bu hassaslık onları yormaktadır. Çok yoğun bir duyuşsal veri girişı onların aynı zamanda birden fazla şeyle ilgilenememesine sebep olmaktadır. Örneğin sizi dinlerken yüzünüze bakması onun dikkatini dağıtıyor olabilir. Bir yüzden aldığı detay ve veri miktarı sizin aldığınızdan çok yoğun olabilir. Bundan

dolayı sizin dediklerinize konsantre olabilmesi ve sizi duyabilmesi için konuşurken yüzünüze bakamıyor olabilir. Tabi bu durum bilinmiyorsa karşısındaki tarafından yanlış algılanabilmekte veya yanlış yorumlara sebep olabilmektedir.

Örneğin sizin için normal olan bir ses frekansına o çok aşırı tepki verebilir. O özel frekansı veya sesi siz de örneğin 100 katı fazla hassas algılasaydınız, siz ne tepki verirdiniz acaba. Otistik bir çocuk büyük resmi göremeyebilir. Bundan dolayı her defasında sadece bir şeyle ilgilenmeyle baş edebiliyor olabilir. Bunu şöyle bir örnekle belki daha açık anlamak mümkündür. İç çamaşırınızdaki, örneğin atletinizin içindeki etiken sırtınızı hafif hafif kaşındırdığını düşünün. Kaşınmanın şiddeti az olduğu için bunu tolere edebilir ve bir süre sonra da alışarak farkında bile olmayabilirsiniz. Şimdi dokunmayla ilgili hassasiyetinizin 100 katı fazla olduğunu düşünün. Bu kaşıntı sizi mahvedecektir. Bir de bazı sesleri çok yüksek algıladığınızı kabul edelim ve o anda çevrenizde de böyle bir ses ortamı var diyelim. Bu arada da karşınızdaki biri sizinle konuşmaya ve sizinle iletişim kurmaya çalışıyor diyelim. Şimdi size soruyorum. Onu dinleyebilir veya anlayabilir miydiniz? Umarım ne dediğimi anlatabilmişimdir.

İstatistiklere göre önümüzdeki on yıl için yaklaşık olarak dört milyon çocuk otistik olarak dünyaya gelecektir. Otistik çocukların teşhisi günümüzde git gide daha açık bir hale gelmektedir. Fakat geçmişte teşhis edilemeyen, ya da yanlış teşhis konan bir çok otistik çocuğu bir düşünün. Onlar eğitilemediler. Bu nedenle yaşam becerileri eksik kaldı ve konuyu bilen profesyonellerin ellerine teslim edilemediler. Otizm oldukça trajik bir bozukluktur ve otistik bir çocuk yetiştirme zorluğuyla karşı karşıya kalan bir çok aile taktiri hak edilmektedir. Bu kitapta otizmin özelliklerini, semptomlarını, tedavisini, size ve çocuğunuza yardımcı olacak eğitim stratejilerini öğreneceksiniz. Otizm hakkında sağlık profesyonelleri ve psikologlar tarafından kesin bir tanımın yapılmasının hala güç olmasına rağmen, otizm hakkında daha fazla şey öğrenecek ve bir öğretmen olarak, ebeveyn olarak, ya da bu özel insanlarla iletişim kuran her hangi biri olarak herhangi bir otistik çocuğa nasıl daha doğru yaklaşacağınızı ve onu anlayacağınızı öğreneceksiniz.

Bölüm 2 – Otizmin Gelişimine Sebep Olan Faktörler Nelerdir

Otizm bir çok sağlık profesyoneli için halâ bir gizemdir. Araştırmalarla saptanan bir çok destekleyici etkene rağmen otizmin kesin nedeni tam olarak bilinmemektedir. En yaygın görüş otizmin yapısal bir beyin bozukluğu olduğudur. Normal bir insana göre otistik bir beyin farklı şekildedir ve farklı şekilde çalışır. Otizme sebep olan etkenleri genetik faktörlere, soydan etkilenmeye ve çevresel faktörlere kadar dayandıran birçok teori vardır. Genetik faktörler teorisine göre genlerinde zihinsel rahatsızlıklara yatkınlık bulunan ailelerde otizimli çocuklara rastlanma oranı daha fazladır.

Otistik genin oluşmasına neden olan mutasyonu sağlayan neden henüz bilinmemektedir. Bazı araştırmacılara göre, bazı kararsız genler beynin gelişiminin ilk yıllarında beynin gelişmesini negatif olarak etkileyerek, beynin uygun doksunun oluşmasına engel olacak şekilden birbirlerini yeniden düzenlerler. Eğer bu gerçekten otizmin gelişmesine neden olan faktörse, günümüzün tıbbi bilgisi ile önlenebilecek bir etken değildir bu. Eğer bu genler çözümlerse, doğumdan önce genetik harita çıkarılabilir ve ailelerin otistik bir çocuk doğurması önlenir.

Çevresel faktörler de araştırmacıların öne sürdüğü otizme sebep olan diğer bir etkidir. Bu konuda yapılan araştırmalar çok teoriktir ve Toksik Maddeler ve Rahatsızlıklar kayıtlarına göre kimyasallar ya da çevredeki diğer toksin maddeler ile otizm arasında hiçbir bağlantı bulunamamıştır. Fakat unutmayın, böyle bir bağlantı olabilir. Ancak bu bağlantı henüz araştırmacılar tarafından saptanamamış olabilir. Havadaki ve sudaki tüm bu kirliliği ve besin maddeleri ile birlikte aldığımız hormonlar, ilaç kalıntılarını ve tüm kimyasal maddeleri göz önünde bulundurursanız, bulmacanın bir parçası olarak çevresel faktörlerin de bir olasılık teşkil ettiğini düşünebilirsiniz.

Fiziksel medikal koşullar muhtemel bir destekleyici faktör olarak görünmektedir. Tüberöz Skleroz ve Kongenital Rubella Sendromu gibi koşullar teşhisten sonra yüksek bir oranda otistik belirtiler gösteren sonuçlar ortaya koymuştur. Fenilketonuri ve PKU ve kırılğan X Sendromu da bir çok durumda otizmi destekleyici faktör olarak bilinmektedir. Aradaki rakamsal ilişkinin net bir bağlantı olduğunu söylemek için

yeterli olup olmadığı konusunda henüz net bir fikir yoktur ama bu konudaki şüpheler devam etmektedir.

Otizmi tetiklediği düşünülen faktörlerin çoğu teori halindedir. Ancak şüphe alanı dışında bırakılacak faktörler de vardır. Bazı nedenlerden dolayı otistik çocuklar otizme yatkınlık göstermektedir. Aileleri DNA'larını kontrol edemedikleri için suçlayamazsınız. Eğer bir ailede zihinsel sorunlara rastlanma sıklığı varsa da, bu ailenin yine de çocuk yapabilme yeteneği ve hakkı vardır ve onlar da mutlu bir aile kurabilirler. Bilerek yapılmadıkça, bu çevresel koşullar içinde ebeveynleri hamilelikten önce ya da hamilelik esnasında neden vücutlarına o toksik maddelerin girdiği konusunda suçlayamazsınız. Bazıları alkol ve uyuşturucu kullanmanın otizmi destekleyen faktörler arasında olduğunu savunmaktadır. Fakat ilaç, alkol, alkol fetal sendromu ve otizm arasında bir bağlantı yoktur. Biz şimdilik otizmi olduğu gibi kabullenmek zorundayız. Ebeveynler, çocuk, ve genler daha fazla araştırma yapılmadan ve destekleyici faktörler tespit edilmeden şimdilik suçlanamazlar. Yeterli araştırmalar yapılana ve bulgular elde edilene kadar, biz elimizden geldiği kadar bu sessiz ve anlaşılamayan mağdurların seslerini duymaya ve hali hazırda bu korkunç bozukluktan muzdarip olan kişilere yardımcı olmaya çalışmalıyız.

Bölüm 3 – Otizm Ve Genetik

Şu an için genetik faktörler otizmle ilişkisi olan tek gerçek neden olarak görünmektedir. Genetik araştırmalar yapılmaya devam edilmekte ve özellikle A.B.D. Ulusal Otistik Topluluğundan bu konuda yardım istenmektedir. Onlar da buna karşılık kendi ülkelerindeki genetik ve otizmle ilgili tüm araştırmalara göz atıp, arşivlerindeki bilgilerle gelecekte yapılacak olan araştırmalara ışık tutmak istiyorlar. Ümit verici bir çok yenilik ve buluş olmasına rağmen hali hazırda sağlam temelli bir teoriyi destekleyecek bir kanıt yoktur. Tek genel tema şudur; yakın akrabalar ve otizm hastalığı arasında bir genetik bağlantı vardır.

Bu hastalığa neden olan özel bir geni tespit etmek amacıyla yapılan çalışmalar henüz mevcut değildir. Ortak Otizm Projesi ve Uluslar Arası Genetik Çalışma Grubu bir çocuğun otistik olmasına ya da olmamasına neden olan kromozomlar üzerinde çalışmaktadırlar. Kulağa zor geliyor ama, araştırmacılar otizme tek bir genin neden olduğu konusunda dahi şüphelidirler. Eğer otizmi etkileyen birden fazla gen varsa, bu genlerin bulunma olasılığının matematiksel olarak artmasına rağmen, araştırmamanın heyecanı ve ilerleme süreci içinde diğer genlerin atlanması ihtimal dahilindedir. Her iki araştırma merkezi de ortak bir sonuca ulaşmaktadır ama bu sonuç halâ oldukça zayıftır. Grup gen haritamızda bu genin kromozom 7 üzerinde bulunabileceğine inanmaktadırlar. Bu onların olası bir saman yığını bulduklarını ve şimdi bu saman yığını içindeki küçük bir iğneyi aramaları gerektiğini göstermektedir.

Amerikan Biyolojik Bilimler Enstitüsü'nden, Dr. Michael Dougherty saf genetik neden teorisini savunmaktadır. Kendisi genetik faktörler ile çevresel etmenler arasında bir kombinasyonun olduğunu düşünmektedir. Bu doğru olabilir, çünkü çevresel faktörler bir organizmanın hem fenotipini hem de genotipini değiştirecek etkilere sahiptir. Ona göre otizmin nedeni kromozom 12'de saklıdır. Eğer bir çocuk bu kromozomun iki mutant geçirmiş örneğine sahipse alınan besinlerdeki proteinler amino asitlere ayrıştırılamamaktadır. Bu beynin gelişimi üzerinde bir mutasyona neden olabilir ve kısmen beynin iletişim ve sosyal becerilerle ilgili kısmında bozukluklara neden olabilir. Dr. Michael Dougherty ayrıca fenilketonurinin mevcudiyetinin otizm teşhisinin konmasına neden olacak diğer beyin hasarlarına sebebiyet verebileceğini de ifade

etmektedir. PKU doğum esnasında tespit edilebilir ve tespit edildikten sonra özel bir diyet olumsuz etkileri önleyebilir; hem PKU, hem de genetik etki otizmin oluşmasında ikili bir role sahiptir.

Otizm hakkındaki bulguların bulunmasındaki ve paylaşılmasındaki işbirliği günümüzde hala çok yetersizdir. Araştırmacılar arasındaki ortaklık sadece 1996 yılında başlamıştır. Bu da bu hastalığının kaynağının bulunması için sadece ortak bir on yıl harcadığını göstermektedir. Gen haritası projesi, başladığı günden bu yana, araştırmacılara bir çok hastalığın nedeni ve tedavisi ile ilgili bir çok birikim sağlamıştır. Bu durum otistik bir çocuğa sahip olan ailelere ve otistik bir çocuk doğurma olasılığı yüksek olup da bunu önlemek isteyen aileler için bir umut kanağıdır. Unutmayın, eğer bu gen tespit edilirse bu sadece tedavi için bir basamak olacaktır. Şimdilik bu genin keşfi sadece doğum öncesinden otistik çocuk doğurma riski olan ailelerin çocuklarının otistik olup olmayacağını hamilelik esnasında saptanmasına imkan tanıyacaktır. Sadece zaman ve sabırla bu yıkıcı rahatsızlığın kesin nedeninin ve tedavisinin keşfi sağlanacaktır. Bütün aileler çocukları için ancak şunu yapabilirler; onları sevmeye devam edip, onlara hak ettikleri bir yaşam kalitesini sağlamaya çalışabilirler. Bütün rahatsızlıklarda olduğu gibi otizm de bir gün tarih olacaktır.

Bölüm 4 – Otizmin Semptomları Nelerdir

Otizmin semptomlarını tespit etmek oldukça zordur, çünkü her otistik çocuk kendine has bir hastalık seyrine sahiptir. Sadece semptomlar kişisel değildir, aynı zamanda hastalık da çocuktan çocuğa değişiklik göstermektedir. Hafif bir otizme sahip olan bir çocuk aile ortamında ve sınıfta normal davranışlar sergileyebilir. Bu tür çocuklarda gözleyebileceğiniz tek bozukluk diğerleri ile sosyal iletişim kurarken yaşayacağı küçük farklardır, mesela yemeği tabağın neresine koyacağını bilmemesi gibi. Diğer yandan hiçbir iletişim kabiliyetine sahip olmayan bir otistik çocuk da görebilirsiniz. Onlar daha atılganlardır ve bu onların hatası olmamasına rağmen bu davranış biçimleri sosyal yönden kabul görmeyen bir düzeydedir. Bazı otistik çocuklar sosyal kurallara karşı hiçbir çekingeceye sahip değildirler.

Otistik çocukların özelliklerini genel olarak yedi kategoride listelemek mümkündür;

1-) Duyusal Özellikler:

- **İşitsel Uyarılara Karşı Verilen Tepkiler:** Seslere karşı, hiç tepki vermeyen aşırı tepki vermeye kadar değişik durumlar görülebilir. Erken çocukluk döneminde işitsel uyarılara tepki vermeyen otistik çocukların ebeveynleri onların işitme engelli olduğunu düşünmelerine bile sebep olabilmektedir.
- **Görsel Uyarılara Karşı Tepkileri :** Otistik çocukların insan yüzüne ve çevrelerindeki birçok nesneye ilgi göstermezler. Bunun yanında hareket eden, dönen ya da parlak olan bazı nesnelere çok uzun bakabilirler. Bazılarının zaman zaman ışıktan rahatsız oldukları görülebilmektedir.
- **Acıya, Sıcağa ve Soğuğa Karşı Tepkiler:** Bazı otistik çocuklar acıyı, sıcaklığı ve soğuğu fark etmeyebilir. Diğer bazılarında ise, soğuk suyla ellerini yıkarken ağlama, aşırı bir şekilde çığlık atma gibi tepkiler görülebilir.

- Dokunulmaya Karşı Hassa Tepkiler : Bir başkası tarafından dokunulmaya, kucağa alınmaya tepki gösteren otistik çocuklar, fiziksel teması reddetmekte ve çevreleriyle ilişki kurmaktan uzak durmaktadırlar.

Bunların yanında, otistik bir çocuğun yeni bir nesneye aşırı ilgi gösterdiği, genellikle koklayarak, yalayarak ve parmaklarını üzerinde gezdirerek veya parmaklarını o nesnenin üzerinde uzun süre tutarak tanımaya çalıştığı ve o nesneyle çok uzun zaman geçirdiği görülebilmektedir.

2-) Motor Gelişim Özellikleri:

Otistik çocukların biraz atiklik isteyen ip atlama, zıplama, top oynama, yüzme gibi motor becerilerin kullanılmasını gerektiren bazı hareketleri taklit etme becerilerinin çok az, ya da hiç olmadığı, buna bağlı olarak da motor beceri gerektiren birçok şeyi daha geç öğrendikleri görülmektedir. Tabii doğal olarak makasla birşeyleri kesme, kutuları bir başka kutunun içine yerleştirme gibi hassas motor becerilerinin de oldukça zayıf olduğu gözlenmektedir.

Otistik çocukların duruşlarında, ellerini ve ayaklarını kullanmada zaman zaman normalden farklı bir görünüm sergiledikleri görülmektedir. Örneğin parmak uçlarında yürüme, belli kalıp hareketleri tekrar etme, tek ayağı veya iki ayağı üzerinde devamlı ileri geri sallanma ve kendi etrafında dönme gibi bazı tekrarlı hareketler gözlenebilmektedir

3-) Sosyal Gelişim Özellikleri:

Kucağa alındığında memnun olmama, ağlama, sarılmama, annenin sesine tepki vermeme gibi davranışlar gösteren otistik çocukların çoğu, onların anneye karşı olan doğal bağımlılık davranışını hissetmediklerini göstermektedirler.

Sevgi ve güvende olma gereksinimi için diğer bireylere fiziksel yakın durma davranışları görülmemektedir.

Otistik çocuklar zamanlarının çoğunu tek başına sadece durarak veya sadece oynayarak geçirmekte ve çevrelerindekiyle iletişim kurma ihtiyacı duymamaktadırlar.

Çevreyle ilgili en ufak değişikliklere ani ve aşırı tepki verdikleri halde, insan yüzü ve karşılıklı iletişim bu çocukların ilgisini çekmemektedir.

Ayrıca otistik çocuklar iletişim ve hayal gücünden yoksun olmaları nedeniyle diğer çocukların oyununa katılmamaktadırlar. Onlar başkalarıyla iletişim gerektirmeyen yalnız ve nesnelere oynamayı tercih etmektedirler.

4-) Dil ve İletişim Özellikleri:

Çevredeki bireylerle iletişim kurmada yetersiz olmanın otizmin en belirgin özelliklerinden biri olduğunu daha önce de vurgulamıştık. Bu iletişim yetersizliğini sözel ve sözel olmayan şeklinde ikiye ayırmak mümkündür.

Sözel olmayan iletişim otistik çocuklarda daha çok temel duyguları (mutluluk, üzüntü vb.) ifade etmede güçlük, karşısındaki kişinin yüzüne ve gözüne bakmama, karşılıklı iletişim kurmak istemediğinde bağırma, vurma, çığlık atma gibi özellikler göstermektedir.

Sözel İletişim ise otistik çocukların dil gelişimlerinde, hiç konuşmama, sadece bir-iki kelime söyleme, çok kelimeyle anlamsız konuşma, zamirleri ve sıfatları karıştırma, konuşulanları anlamada güçlük çekme, alışlagelmişin dışında konuşma yapısı, gramer bozuklukları ve telâffuz güçlüğü gibi özellikler görülmektedir. Bir çok genç otistik çocuk kelimeler ve heceler arasında homurdanacak, kekeleyecek, ya da arada bir durup çok ağır ilerleyecektir.

Dildeki ince nüanslar da ayrıca otizmin semptomları arasındadır. Örneğin, mizahi konuları anlayamayan otistik bir çocuklar, içinde mizah olmayan başka bir ifadeyi komik bulabilmektedir. Çelişkili ve dokunaklı sözlere doğru duygusal reaksiyonları vermedikleri gibi, normal konuşmada bunu beklenmedik kabul ederler. Fiziksel komedi otistik bir çocuk tarafından anlaşılabilir. Ancak fiziksel komedi ile söylenen kelimeler arasında bağlantı kuramazlar. Otistik bir çocukla konuşurken göz teması

eksikliği tipik olarak hissedilir. O belki de sizi dinliyordur, ama gözleri ve vücudu konsantrasyonunun başka bir şey üzerinde olduğu görünümünü verir. Onun tüm ilgisine sahip olabilirsiniz, ama dışarıdan bakınca onun tüm ilgisini ve konsantrasyonunu sizin için önemsiz olan başka bir şeye yönlendirdiğini düşünürsünüz.

5-) Zihinsel Gelişim Özellikleri:

Otistik çocukların zekâ düzeylerini belirleyen testleri kullanmada güçlükler olması ve bu çocukların testlerde düşük performans göstermeleri zekâ bölümlerinin tespitini zorlaştırmaktadır.

Son yapılan araştırmalar temel problemin zihinsel gelişim alanında olduğunu belirtmekte ve bu konudaki tartışmalar zihinsel yetersizliğin birinci olarak dil ve iletişim problemlerine yol açtığı, ikinci olarak da davranışsal ve duyuşal güçlükler nedeniyle olduğu yönünde yoğunlaşmaktadır.

6-) Davranış Özellikleri:

Otistik çocukların insana karşı tepkisiz davranma, sosyal etkileşimlerden geri çekilme vb. davranış özellikleri gösterdiği bilinmektedir.

Duyuşal tepkileri normal insanlardan farklıdır. Sudan korkma, ayakkabı ayağını sıkıldığı veya kavradığı için ayakkabı giymek istememe gibi özel korkuları vardır. Bunun yanında zaman zaman bazı tehlikelerin farkında olmama, ataşe yaklaşma, yüksek bir duvarın üzerinde veya hemen kenarında korkmadan yürüme gibi davranışları vardır.

Ayrıca birdenbire nedensiz gülme ve ağlama gibidavranışlar gösterebilmektedirler. Veya çok küçük bir değişiklik onların sevinç çığlıklarına ya da öfke nöbetlerine sebep olabilmektedir. Öfke nöbetleri, çevresine zarar ve kendisine zarar verici davranışlar otistik çocuklarda görülen diğer davranış problemleridir.

7-) Özel Beceriler:

Bunlar genellikle konuşma becerisi soyut anlam içermeyen türden becerilerdir. Otobüs hareket saatleri, sayılar vb. ayrıntılar ilgili bazı görsel yetenekler şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Kendi kendine okuma-yazma öğrenebilme, okuduğunu anlamasa da akıcı bir şekilde okuyabilme, ilgi duydukları şeyleri kısa sürede ezberleyebilme gibi iyi bir belleğe sahip olan otistik çocuklara da rastlanmaktadır. Bazı otistik olan çocukların bir kitabın tamamını ya da bir televizyon şovunun tam metnini ezberleyebildikleri bilinmektedir. Maine'de olan bir vakada, ergenlik çağındaki otistik bir erkek çocuk daha kahvaltıda ne yediğini ya da annesinin adının ne olduğunu anlatamamasına rağmen, Titanic gemisindeki her bir kabindeki her yolcunun adını ezberleyebildiği ve hatasız söylediği bilinmektedir. Bazılarının konuşma becerileri içinde sayısal yeteneklerinin gözlemlendiği durumlar vardır. Teksas'ta otistik bir çocuk onunla konuşurken söylediğiniz şeylerin her bir kelimesinin harf sayısını bilme gibi bir yeteneğe sahip olduğu görülmüştür. Çok hızlı ve doğru sayı sayabilen bir başka otistik çocuk örneğinde ise çok basit iletişim yollarıyla dahi iletişim kurulamadığı görülmektedir.

Bazı otistik çocuklar kendilerinin dışında hiçbir şeyi algılama ve hayal etme yetisine sahip değildirler. Eğer otistik bir çocuğa diğer arkadaşları gibi davranmasını söylerseniz ve eğer bunu yaparsa sizin nasıl hissedeceğinizi anlatırsanız, bu çocuk kendisi ile diğerlerinin durumlarını kıyaslayamayabilir. Daha doğrusu bu kıyaslamanın ne anlama geldiğini anlayamayabilir. Onun kendisini başka birinin yerine koymasını istemek başarılı ve işe yarayan bir iletişim şekli değildir. Onlar iletişim kurarken hantal ve uygunsuz olarak algılanırlar. Bazen odanın dışındakilerin bile duyabileceği kadar yüksek sesle konuşurlar. Bazen de o kadar kısık ve tek düze bir sesle konuşurlar ki onları duymak ve anlamak imkansızdır. Eğer bunu yapabiliyorlarsa bile, konuşma sırasında onlar için argo diye bir kavram yoktur ve kendi yaşlarına uygun olmayan kelimeler de kullanabilirler.

Tüm bu nüanslar ve semptomlar özellikle akranları tarafında sosyal normlara aykırı ve uygunsuz olarak görülürler. Onlarla oynarken bile diğer çocuklar otistik çocuklarla iletişim kurarken güçlük çekeceklerdir. Bu durum, anlayışlı bir yetişkinin yardımı olmadığı sürece, çocuğun daha fazla sosyal izolasyonuna sebep olacak ve onun ilerideki sosyal gelişimini negatif olarak etkileyecektir.

Bölüm 5 - Otizmin Konuşma ve İletişim Problemleri Nelerdir

Otizm tüm otistik kişilerde konuşma ve iletişim becerisini belli bir ölçüde etkilemektedir. İletişimleri farklı seviyelerdedir ve bu seviyeler genellikle beyinlerinin zihinsel yapılarını etkileyerek çocuğun mevcut sosyal gelişimini de sağlar. Eğer otistik bir çocuğa sahip olan ebeveynler çocuğun tüm iletişim becerisini kullanmasını teşvik etmek için gerekli yöntemleri öğrenir ve uygularlarsa çocuk da zihinsel yeteneklerini daha hızlı geliştirir. Bazı otistik çocuklar hiçbir zaman konuşamazlar. Bazıları ise sadece öğretilen birkaç kelimeyi söyleyebilirler, ya da homurdanarak veya değişik seslerle iletişim kurarlar.

Otistik yelpazenin diğer bir ucundaki otistik bir çocuk ise çok zengin bir kelime haznesine sahip olabilir ve bazı derin konuları büyük bir entelektüel bakışla tartışabilir. Bazıları ise sadece ilgilerini çeken bazı konularda, ya da kendilerine öğretilen bazı bilgiler üzerinde konuşabilirler. Otizmin çeşidi ne olursa olsun onların asıl sorunu kelimeler değildir. Çoğu otistik çocuk kelimeleri telaffuz edebilir, ama bu çocuklar dili kullanarak tutarlı bir şekilde kendilerini ifade edemezler.

Otistik bir çocuğun ağzından çıkan sözler size tuhaf gelebilir. Kelimelerinin vurguları ya da sırası tamamen karışık olabilir. Bir dinleyici olarak aslında çocuğun ne söylediğini bilmediğini düşünebilirsiniz. Ancak çocuğun aklındaki mesaj nettir. Sadece beyin ile kelimelerin ağızdan nasıl çıktığı arasında bir boşluk vardır. Eğer otistik bir çocuk bir bardak su isteyecekse kafasında kuracağı cümleyi doğru kurgular, ama ağzından çıkan kelimeleri düzgün bir şekilde sıralayamaz ve uygun cümleyi meydana getiremez.

Otistik bir çocuk fiziksel bir hareketle ilgisi olduğunu öğrendiği bir kalıbı tekrar edebilir. Çocuk “Yer fıstığı ezmesi ve reçelli bir sandviç ister misin?” cümlesini annesinden duyabilir ve bunu her duyduğunda aç olduğu durumunu ile ilişkilendirebilir. Bunun sonucu olarak acıktığında “Ben açım” demek yerine, “Yer fıstığı ezmesi ve reçelli bir sandviç ister misin?” kalıbını kullanabilir. Bu çocuklar ayrıca bir tek kalıbı farklı amaçlar için de kullanabilirler. Aynı kalıbı banyo yapmak istediklerinde, ya da susadıklarında da kullanabilirler. Konuşmaları ilgili ebeveynler tarafından öğrenilebilir,

ama genellikle çocuklar yetişkinler ya da dinleyiciler tarafından anlaşılmakta güçlük çekmelerinden dolayı hüsrana uğrarlar

Otistik çocukların konuşmalarına ilişkin diğer bir özel husus da şudur; bu çocuklar çoğu kez iletişim kurarken anahtar kalıplar ya da sesler kullanırlar. Örneğin otistik bir çocuğun her cümleye başlamadan önce “Meyveli keki seviyorum” gibi standart bir cümleyi söylediğine şahit olabilirsiniz. Örneğin bu şöyle bir ifade olabilir; “Meyveli keki seviyorum, senin adın ne?” Bu başlangıçta komik gözükebilir ama çocuk daha sonra eklemek istediği diğer mesajı söylemek için zihinsel olarak bu kalıba ihtiyaç duymaktadır. Başka bir otistik çocuk önce bir kelimeyi, örneğin ismini heceleyebilir. Örneğin şöyle diyebilir; “K – E – M – A – L, Kemal diye okunuyor, senin adın ne?” Bu ne söylediğiyle bağlantısız olarak zihnine yerleşmiş bir bilgidir ve sonrasında bir cümle kurmak için otistik çocuk bunu söylemek zorundadır. Otistik bir çocukla ilgilenirken, ya da iletişim kurarken açık görüşlü olmayı unutmayın. Onların kullandıkları kelimeler düzgün olmayabilir, ya da aslında sandığınızın tam tersini anlatmak istiyor olabilirler.

Bölüm 6 – Otizm ve Beden Dili

Artık otizmin söylenen sözler ile beyin arasında karışıklığa sebep olduğunu ve otistik bir beyinde konuşmanın nasıl üretildiğini biliyoruz. Şimdi de otizmin beden dilini nasıl etkilediğine bakmamız gerekir. Beden dili insanların isteklerini ve duygularını dile getirmek için kullandıkları ikincil bir iletişim aracıdır. Tıpkı konuşmada olduğu gibi otistik bir çocuk normal bir insanın beden diliyle, ya da yüz ifadesiyle ne anlatmak istediğini anlamakta güçlük çeker, ya da hiç anlayamaz. Eğer birinin yanınıza gelmesini isterseniz elinizle işaret edersiniz. Eğer birinin ona kızgın olduğunuzu anlamasını isterseniz genellikle suratınızı asarsınız. Eğer mutlu ya da mutsuzsanız bunu yüz ifadenize, ya da beden hareketlerinize yansıtırsınız.

Otistik bir çocuk ne beden dilinizi, ne de yüz ifadenizi anlama yetisine tam olarak sahip değildir. Onlar merkezine kendilerini koydukları bir dünyada yaşarlar ve sizin el kol hareketleriniz, jest ve mimikleriniz onlara anlamsız gelir. Bir çok otistik çocuk konuşma sırasında göz teması kurmakta zorluk çekerler. Eğer bir yetişkin onlarla çalışırken ya da konuşurken onların göz teması kurmakta ne kadar güçlük çektiğini bilirse, bu o yetişkinin durumu anlamasına yardımcı olur. Böyle basit bir bilginin bilinmemesi hem yetişkinde, hem de otistik çocukta büyük hüsrana yaratabilir. Çocuk sizi dinliyor ve de ne dediğinizi anlıyor olabilir. Ama dışardan bakılınca tamamen başka bir şeye odaklanmış gibi görünür.

Siz konuşurken, otistik bir çocuk baktığını sandığınız şeye bile aslında bakmıyor olabilir. Göz teması insanların iletişimleri esnasında gösterdikleri basit bir reaksiyondur, ve bu reaksiyon otistik çocuklarda mevcut değildir. Ondan sizin istediniz bir şeye odaklanmasını istemeniz, sizin otistik çocuklar konusunda ne kadar bilgi eksikliğine sahip bir ebeveyn ya da öğretmen olduğunuzu gösterir. Çocuk bir kurabiyeye odaklanmış görünse de, aslında onun istediği şey kurabiye olmayabilir. Kurabiye çocuk için açlığı sembolize ediyor olabilir ve bu da çocuğun acıktığını gösterebilir. Ancak kurabiyenin yuvarlak soyut şekli belki de ona tuvaleti hatırlatıyordur ve çocuk aslında tuvalete gitmek istemektedir. Hatta renkler bile onun istediği şeyle veya kafasındaki soyut bir fikir ile ilişkili olabilir. Otistik bir kişinin iletişim

dilini çözmek uzun zaman ve gözlemi ve de bir sürü (kutu veya kalıpların dışında düşünmeyi) olasılığı gözden geçirmeyi gerektirmektedir.

Otistik çocuk sizin dediklerinizi anlamakta ve ondan ne istediğini algılamakta da güçlük çeker. Onun ismi söylendiği zaman bile beyninde bir şey çağrıştırmıyor olabilir. Bu sebepten dolayı size karşı geç reaksiyon veriyor olabilir, ya da hiç reaksiyon vermiyordur. Bu nedenlerden dolayı henüz otizm teşhisi konmamış olan bir çok otistik çocuk sağır sanılmaktadır. Tabii bu gerçek değildir. Aslında çocuk sizin söylediklerinize karşılık vermeyi bilmemektedir ve eğer size bir yanıt verse bile bu sizin beklediğiniz şekilde olmayabilir.

Hafif derecede bir otistik çocuk için bir cümle kurarken gramerin kullanılışı yine önemli bir problemdir. Şahıs zamirleri ve filler bazen yetişkinlerin çocuklardan söylemesini istedikleri gibi olmamaktadır. Örneğin ona “Bu gün senin doğum günün” dediğiniz zaman, o da aynı cümleyi “senin” kelimesini “benim” ile değiştirmeden tekrar eder. Birinci, ikinci ve üçüncü şahıslar her zaman doğru kullanılmaz ve doğru yerlerde olmazlar. Onlarla bir iletişim sağlamak sabır ve zaman istemektedir. Ve tüm sabır ve zamana rağmen, otistik bir çocuk hiçbir şekilde isteklerini dile getirecek kadar iletişim kuramayabilir.

Bölüm 7 – Otizm, Zehirli Metaller ve Aşılar

Bazı araştırmaların otizmin aşıların kullanılmasından kaynaklandığını reddetmesine rağmen, Amerikan Pediatri Akademisi'nin doktorları bu araştırmaya karşı çıkan bir tezi ortaya atmak için yeterli ölçüde veriyi dokuz sene önce edindiler. Bu önerme timerasol (Bakteryostatik ve fungistatik madde - C₉H₈NgNaN₂S) hakkındaydı. Bu madde aşıların içinde kullanılan bir tür koruyucudur ve ister inanın ister inanmayın içinde civa vardır. Araştırmalara göre civa çok toksik bir maddedir. Çocuklarda ve yetişkinlerde nörolojik ve motor fonksiyonlar üzerinde bazı dramatik kayıplara neden olabilmektedir.

Civa sadece motor ve nörolojik bozukluklara neden olmamakta, aynı zamanda bağışıklık sistemini de etkileyip fonksiyon bozukluklarına neden olabilmektedir. Peki siz ya da sizin çocuğunuz civa içeren bir aşıyla aşılanırsa ne olur? Bu bozuklukların küçük bir kısmı çocuğunuzda ortaya çıkıp, onu otizm gelişimine neden olacak şekilde etkileyebilir miydi acaba? Otizmin semptomlarına ve buna karşılık civanın neden olduğu bozukluklara bir bakın. Bu hafif otistik bir çocuğun tamamen otistik bir çocuğa dönüşme olasılığının nasıl arttığını açıkla.

Amerikan Sağlık Bakanlığı yetkilileri bazı bebeklerin, aşı içinde ne kadar timerasol bulunduğu ve aşılar arasında ne kadar zaman aralığı olduğuna bağlı olarak, yüksek miktarlarda etil cıvaya maruz kalabildiklerini söylemektedir. Bu da aslında aşılar arasındaki zamanın ve dozajın otizmin derecelerini nasıl etkileyebildiğini ortaya koymaktadır. Bu durum şunu açıkça ortaya koymaktadır; özellikle beynin ve vücudun gelişiminin erken yaşlarında daha yüksek dozda ve daha sık aşıya maruz kalan (dolayısı ile çok fazla cıvaya maruz kalan) çocuk, aynı nedenlerden dolayı daha az cıvaya maruz kalan bir çocuğa göre daha fazla otizm semptomu göstermektedir.

Eğer civa zehirlenmesi geçiren bir çocuğun semptomları ile otistik bir çocuğun semptomlarını karşılaştırırsanız şaşırtıcı oranda bir benzerlik görürsünüz. Peki önce hangisi gelmektedir? Civa mı, otizm mi? Sadece 1990'lardan sonra otizm rakamlarında meydana gelen artış alarmı bu önermeyi açıklamak için yeterlidir. Çocuklara Hepatit B ve HIB hastalıklarına karşı yapılan aşılar nedeni ile son on yıl

içinde otizm hastalığında bir artış meydana gelmiştir. Bu ilişkinin garipliği yanında, otizm ve aşular arasındaki korelasyonun da çok yüksek olması dikkat çekicidir.

Bu koruyucuların içindeki civa ile, civa zehirlenmesi geçiren çocukların ve otistik çocukların artışı arasındaki bağlantı bu konuyla ilgili bir araştırmaya izin vermek için yeterli kanıt gibi görünüyor. Aşılanan çocukların aileleri, daha önce zeki, akıllı ve sosyal yönden normal çocuklarının birden humma, gece terörü gibi otistik çocukların gösterdiği bir çok semptomu göstermeye başladığını görmekteirler. Çocuk felci ve suçiçeği aşularını bile otistik tipte semptomlara neden olabilmektedir. Doktorlar da artık bu tip aşı uygulamalarını sorgulamaya başlamışlardır.

Civa temelli aşuların üreticileri civa ve otizm arasındaki böyle bir bağlantı hakkındaki araştırmaları desteklemeyi reddediyorlar ve bu arada böyle bir ilişkinin olmadığını ortaya koyan hiçbir delil de sunmuyorlar. Eğer otistik bir çocuğunuz varsa, onun aşı kayıtlarına bir bakın. Eğer etil civa içerebilecek olan bir aşı görürseniz devleti daha fazla araştırmaya kaynak sağlamak üzere teşvik etmek için ilgili resmi kurum ve derneklerle temas kurun.

Bölüm 8 - Otizmin Nedeni Otistik Farelerde Bulunabilir

Yaklaşık olarak her on bin insandan doksanına, üç yaşında gelmeden önce Amerika Birleşik Devletlerinde otizm teşhisi konmaktadır. Erkek çocuklar kız çocuklarına nazaran bu hastalığa daha yüksek yakalanma riskine sahiptirler. Henüz bu hastalığın nedeni tam olarak ortaya konamamıştır. Ancak Texas Üniversitesi araştırmacıları şimdiye kadar kimsenin yaklaşmadığı kadar sonuca yaklaşmışlardır. Araştırmacılar zayıf sosyal ilişki ve yüksek derecede hassaslık gibi otizm özelliklerini farelerde de bulmuşlardır. Araştırmacılar farelerdeki bu otizmin nedenini bulabilirlerse insanlardaki otizmin nedenini de bulabileceklerine inanmaktadırlar.

Araştırmacıların insanlar üzerinde uygulayamayıp, bunun yanında fareler üzerinde uygulayabileceği şey nedir. Onlar bu otistik farelerin beyinlerini, özellikle de beynin öğrenme ve hafıza ile ilgili kısımlarını inceleme niyetindedirler. Otizmin insanların iletişim ve çevresindeki kişilerle temas kurma kabiliyetini etkilemesine rağmen, araştırmacılar otistik farelerin beyinlerindeki kimyasal reaksiyonların otizmlili olan insanlarıkiyle benzer olduğunu düşünüyorlar. Uygun iletişim öğrenilen bir davranıştır. Dolayısı ile otizm de bir bakıma beynin hafıza ve öğrenme ile ilgili bölümleri ile ilgilidir. Yani uygun nöronlar, ya da beyninizdeki kimyasalların uygun etkileşimi olmaksızın iletişim yeteneğinizi kaybetmeniz de doğal bir sonuçtur.

Araştırmacılar Pten genine odaklanmaktadır. Çünkü bu gen diğer beyin rahatsızlıkları ile ilişkili bir geçmişe sahiptir. Farelerdeki otistik özellik benzerlikleri insanlardaki otizm ve beyin rahatsızlıkları arasındaki benzerliklerle ilişkilendirilebilir. Fareler üzerinde yapılan çalışmalar otistik farelerin kafesteki diğer fareler kadar meraklı olmadığını göstermektedir. Kafese yeni bir fare koyulduğunda, tıpkı otistik bir çocukta olduğu gibi, otistik fareler de ona çok az ilgi göstermektedirler. Eve ya da sınıfa yeni biri geldiği zaman otistik olmayan çocuk bu kişiye büyük bir ilgi gösterirken, hatta onunla iletişim kurmaya çalışırken, otistik çocuk tamamen ilgisiz davranmaktadır.

Otistik fareler yuva yapmıyor ve bebeklerine bakmıyorlar. Onlar normal farelerin yaptığı hiçbir şeye ilgi göstermiyorlar. Bu fareler temel gereksinimleri olan yeme, içme ve tuvalet gibi temel ihtiyaçlar dışındaki hiçbir şeye ilgili görünmüyorlar. Aniden

kaldırılmak gibi ani hareketlere ya da yüksek sese maruz kalan otistik fareler, tıpkı otistik çocukların yaptığı gibi, bu uyarılara aşırı tepki göstermektedirler. Bu fareler tıpkı uyarılınca kaçan ve elleriyle kulaklarını kapatan otistik çocuklar gibi, yüksek sesle bağırarak kendilerine kapanıyorlar.

Otistik çocuklar ve fareler arasında hiçbir bağlantısı olmayan tek tipik otistik davranış, otistik çocukların gösterdiği tekrarlanan davranışlar, ya da obsesif hareketlerdir. Diğer bir benzerlik de otistik farelerin tıpkı otistik çocuklar gibi daha büyük beyin ve kafaya sahip olmalarıdır. Bu alışıl gelmiş bir otizm semptomudur. Araştırmacılar farelerde otizme neden olan geni buldukları takdirde, otizmin nedenini ve tedavi yöntemlerini bulmaya bir adım daha yaklaşacaklarını düşünmektedirler. Bu araştırma otistik çocuklar için bir umudun olduğunu gösteriyor. Belki mevcut otistik çocuklar için olmasa bile, henüz doğmamış olan otistik çocuklar için bir umut kesinlikle var.

Bölüm 9 – Otizm: Daha Fazla Araştırmaya Duyulan İhtiyaç

1990'larda otizm % 172 oranında artış göstermiştir. Peki, neden? Konuşmayı engelleyen ve sosyal becerileri kısıtlayan bu bozukluk hem A.B.D.'de, hem dünyanın diğer ülkelerinde özellikle erkek çocukları etkileyen ve sürekli artan bir olgu haline gelmiştir. Otistik çocuk tekrarlanan hareketler, obsesif istekler, göz teması eksikliği, sosyal yetersizlik ve topluma aykırı davranışlar ile karakterize edilmektedir. Bu semptomlar hemen doğumdan sonra ortaya çıkmasa da, çocuk bu semptomları doğumdan bir buçuk yıl sonra göstermekte ve daha önce kazandığı iletişim ve sosyal becerileri de kaybetmeye başlamaktadır.

Günümüze kadar henüz hiçbir neden ya da tedavi tam olarak tanımlanamamıştır. Araştırmacıların gen bozuklukları ve aşıyla ilgili durumları neden olarak gösteren spekülasyonlarına rağmen, otizm bu nedenlerden birinden kaynaklandığını gösteren hiçbir sağlam delil henüz yoktur. Çok yavaş bir ilerleme vardır ve otistik çocuk sahibi olan ailelerin sabırları taşmaya başlıyor. Otistik bir çocuk yetiştirmenin aileler, öğretmenler ve sağlık sektöründeki kişiler üzerinde meydana getirdiği zihinsel ve fiziksel yorgunluk her ülkede kendini göstermektedir.

Otistik çocuk sahibi aileler çocuklarının konuşması, sosyal beceriler ve davranışlar kazanması için düzenlenen eğitim programlarına çok paralar harcıyorlar. Ancak bu paralar bu epidemik problemin çözümüne katkıda bulunacak araştırmalara kaynak oluşturmak için yönlendirilemiyor. Aileler saatlerce internet sayfalarını tarıyorlar ve bu konuda yapılan araştırmalarla ilgili bir umut ışığı görmek, ya da başka bir ailenin başardığı olağanüstü bir durumu görmek ve umutlanmak istiyorlar. Otistik çocukların eğitimi ve tedavisi ile ilgili kayıtların çok büyük rakamlara ulaşmasına rağmen, hükümetler hala bu konu üzerine tam efor sarf etmemekte ve araştırmalar için yeterli kaynak aktarmamaktadırlar.

1990'ların başında sadece bir düzine kadar doktor ya da araştırmacı otizm ile ilgili araştırmalar yapıyordu. İnsanlar araştırmalar için daha fazlasına ihtiyaç duyulduğunu şimdi görüyorlar. Ancak otistik çocukların aileleri bu ihtiyacı nerdeyse yirmi yıl önce görmeye başlamışlardı. İstatistiklere göre otistik bir çocuğun bakımı tüm hayatı

boyunca bir aileye ve devlete yaklaşık dört milyon dolara mal olmaktadır. Bu rakamın içinde devlet okullarına aktarılan paralarla desteklenen özel eğitim hizmetleri de vardır. Devlet okuluna giden bir otistik çocuk tam gün bir öğretmene, özel bir yardımcı uzmana, konuşma terapistine, mesleki terapist, davranış uzmanına ve psikoloğa ihtiyaç duymaktadır.

A.B.D.'de özel eğitim gören bir çocuğa devletin harcadığı para yıllık altıbinbeşyüz dolardır. Okul sistemi tarafından otistik bir çocuğa harcanan para bazen onbin doları aşmaktadır. Bu para eğitim sınıfları, okul sonrası eğitim programları ve tüm popülasyonun zorunlu ihtiyaçlarını karşılamak için gerekli diğer programlar için ayrılan paradan çekilmektedir. Bu paralar mecburen hepimizin ödediği vergilerle karşılanmaktadır. Ancak hükümetler halâ bu maliyeti azaltmak için hiçbir araştırma yapmamaktadır.

Bu sadece hükümet vasıtasıyla halkın yapmış olduğu katkıdır. Bir de ailenin yapmış olduğu masrafları ve normal bir hayat yaşama hakkını düşünün. Bu aileler ve öğretmenler ayakta alkışlanmalıdır. Ancak araştırmalar için daha fazla kaynak ayırması için hükümetlerin de dikkati çekilmelidir. Eğer bu konuda kendinizi kararlı hissediyorsanız, hükümet üyeleri ve millet vekilleri ile temas kurun ve onlara bunları anlatın. Otistik çocuklara harcanan para otistik vakaların sayısı arttıkça artmaya devam edecektir. Bu artış oranının % 172 olmasına rağmen, bu milletin ve hükümetin araştırmalara daha fazla kaynak ayrılması için çaba harcamaması ilginçtir.

Bölüm 10 – Otizm Nasıl Teşhis Edilir

Otizm teşhisi diğer birçok rahatsızlığın teşhisinden oldukça farklıdır. Bazen kesin olarak otizm teşhisinin konması için gereken yeterli delillerin elde edilmesi yıllar alabilir. Aileler genellikle bu teşhis konmadan önce otizm şüphesini edinirler. Çünkü çocuk yaklaşık doğduktan bir buçuk yıl sonra öğrendiği iletişim davranışlarını unutmaya başlayarak göz temasından kaçınmaya ve hayatının kalan döneminde bu şekilde iletişim yetisinden yoksun olmaya başlar. Çoğu ülkede otizm teşhisinin ortalama yaşı iki ve üç yaşlar arasındadır. Çünkü bu yaşlar otizm semptomlarının kendini iyiden iyiye açığa vurduğu devrelerdir.

Otizmin teşhis edilmesindeki güçlüğü temel nedeni, hayatının ilk üç yılı boyunca çocuğun geçirdiği değişim evreleridir. Çocuk hızla gelişmeye devam ederken iletişim ve davranışlarla ilgili nüanslar doktorlar, hatta çocuğunu otizm şüphesine karşı özel olarak izlemiyorsa ebeveynler tarafından dahi gözden kaçırılabilir. Çocuğun davranışlarındaki yapısal değişiklik yakından gözlenmedikçe ve gözlemi yapan kişinin bu konuda deneyimi olmadıkça teşhis koymak çoğu zaman çok kolay değildir. Dolayısıyla otizmin varlığının bir anda kavranması neredeyse imkansızdır. En ufak sosyal bir hata bile çocuğun bazı sıradan farklılıklara mı sahip olduğu, yoksa hafif dereceli bir otizm bozukluğuna mı sahip olduğu konusunda bir fikir verebilir. Ancak yine de bazen aradaki çizgi çok ince olabilir.

Sadece bir doktorun kesin teşhisi bir çocuğu otistik olarak nitelendirmemizi sağlayabilir. Bazı otistik çocuklar tüm yaşamları boyunca duygusal olarak engelli ya da davranış bozukluğuna sahip kişiler olarak nitelendirilirler. Bazı doktorlar bu damgayı vurmaktan, ailenin alacağı duygusal darbeden, ya da gerekli bakım sağlayıcılarından, ya da bazı hukuki saldırılara maruz kalabilme olasılığından dolayı uzak dururlar. Otizm teşhisinin kesin bir şekilde konmasını sağlayacak hiçbir kesin tıbbi test yoktur. Sadece doktorun görüşü çocuğu damgalayacaktır. Bu damgalama da onu çok fazla araştırılmayan ve tam olarak tanımlanamayan bazı özel ihtiyaçları olduğu kabul edilen özel bir sınıfa sokacaktır.

Otizmin kriterleri, ilgili bilinen olayları kıyaslayan ve yaygın semptomları belirleyen bir doktorlar grubu tarafından belirlenir. En iyi durumda bile bu kriterlerin kesin olmamasına rağmen, hali hazırda bazı doktorların rahat bir şekilde otizm teşhisi koyabilmesi için tek yol budur. Bir çok hekim ve tıbbi personel otizmi belirlemek için “**Zihinsel Bozukluklar için Teşhis ve İstatistik Rehberi (The Diagnostic and Statistical Manual for Mental-Disorders)**” adlı el kitabını kullanırlar. Bu rehber Amerikan Psikiyatri Derneği'nin öne sürdüğü DSM III-R ölçütü olarak da bilinir. Bu temel rehber sadece iletişim kullanımı ve sosyal davranış belirtilerini içermektedir.

Gelişim düzeyinin normal olmadığını gösteren DSM III-R rehberindeki kriter davranışlar şunlardan oluşmaktadır:

1-) Sosyal iletişim ve etkileşimdeki yetersizlik;

- Çevresindeki bireylerin farkında olmama,
- Kendisinin rahat ve güvenli olabileceği ortamı seçme yeterliliğinin olmaması,
- Taklit davranışının yetersizliği ya da hiç olmaması,
- Sosyal oyun davranışının yetersizliği ya da hiç olmaması,
- Arkadaşlık ilişkilerindeki yetersizlik.

2-) Dil, iletişim ve sembolik gelişimde normalden farklı olma;

- Karşılıklı iletişimin olmaması,
- Sözel olmayan normal dışı iletişimin kurulması,
- Yaratıcılığın olmayışı,
- Sözel dilin kullanımındaki farklılık,

- Konuşmanın içeriği ve şekline normalden farklılık,
- Karşılıklı dialog kurmada yetersizlik.

3-) İlgilerinin ve ilgilenilen etkinliklerin sınırlı sayıda olması;

- Stereotip (kendiliğinden başlayan ve tekrar edilen) hareketler sergileme,
- Nesnelerin daha çok ayrıntılarıyla ilgilenme,
- Çevredeki değişikliklere karşı aşırı tepki gösterme,
- Günlük yaşamla ilgili alışkanlıkların değişimine tepki gösterme ve karşı çıkma,
- İlginin son derece sınırlı olması.

Genellikle zorunlu olarak kullanılan diğer bir teşhis metodu da hazırlanan normlar doğrultusunda yapılan bazı sabit tetkikler ve gözlemlerdir.

Otistik çocuk okuluna ya da evine giderken sadece belli bir yolu izleyerek kendini rahat hisseder. Bu çocuklar belli bir programı izlerler ve bu programdan sapmaları da reddederler. Eğer otistik bir çocuk kendi yolunu değiştirmeye zorlanırsa duyguları ve davranışları üzerinde kontrolünü kaybeder. Sergilenen davranış istenmeyen şekilde kelimelerin kullanılması ve kontrol edilemeyen bir öfke şeklinde kendini gösterir. Bu belirli yolu izlemek onlar için bir bakıma değişen yaşama uyma adına geliştirilen bir sistemdir.

Otizm kriterlerinde olmayan tek şey sabit bir şeye takılmalar veya saplantılardır. Bazı otistik çocuklar eğer gerçekten çok severlerse bir kitabın tamamını ezberleyebilirler. Wyoming adındaki otistik bir erkek çocuk Dr. Seuss'un tüm serisini ezbere anlatabilmektedir. Kitabın içindeki başlıklar ve referans kısımları da eksiksiz olarak bu çocuğun ezberindedir.

Bölüm 11 – Otizm Nasıl Tedavi Edilir

Otizim tedavisi ile ilgili bir çok hikaye ve öykü vardır, ya da bazı sihirli tedavi efsaneleri duyarsınız. Bunların hiç biri doğru değildir. Bu türden söylentiler, hem ailelerde, hem de öğretmenlerde, sadece bunun bir yalan olduğunu anlayacakları ana kadar geçici bir umuda neden olmaktadır. Otizm için sadece bir tek ispatlanmış tedavi metodu vardır ve bu da tam bir iyileşme sağlamaz. Bu tedavi yöntemi ise bir çeşit eğitim programıdır. Bu program sayesinde otistik çocuk, normal bir yetişkinlik yaşamasına izin veren alternatif iletişim ve davranış becerileri öğrenerek, sahip olduğu kısıtlamaları aşmaya çalışır.

Otistik bir çocuk okul çağına geldiği zaman, bir psikolog, doktorlar, ebeveynler, konuşma terapistleri ve diğer ilgili kişilerden oluşan bir grup toplanır ve çocuk için kişisel bir eğitim programı hazırlarlar. Bu program çocuğun yeteneklerine göre ve çocuğun evdeki ve dışarıdaki davranış düzeyine göre hazırlanır. Bu programın asıl amacı çocuğu normal sınıflara adapte edebilmektir. Ancak otistik çocuk, otizmle ilgili iletişim yöntemi ve davranışları üzerine çalışan bir konuşma öğretmeninden, ya da davranış uzmanı tarafından özel destek alması için sınıf dışına da alınabilir.

Otistik çocukların normal sınıflardan çıkartılıp, kafalarının karışmasına ve dikkatlerinin dağılmasına, hatta çocuğun mutsuz olmasına sebep olabilecek daha az ayrıntının olduğu, daha kısıtlı bir ortama sahip özel sınıflarda eğitilmesi gerektiğini savunan bir çok insan vardır. Otistik çocuklar kendi hayatlarında ve sınıflarında özel bir kalıba gereksinim duyarlar. Normal sınıflardaki telaş ve acelecilik havası otistik çocukların algısal olarak aşırı yüklenmesine neden olur. Sadece bu açıdan değil diğer bir açıdan bakarsak da, çocuğun sınıfın geri kalanı ile iletişim ve temas kurmakta zorlanması hem öğrenciyi hem de öğretmeni mutsuz edecektir. Özel sınıflar ise görevleri yönetebilir parçalara ayırır ve çocuk daha başarılı olur. Sonuç daha iyi bir öğrenmedir.

Tedavi süreci hem okulda hem de evde devam eder. Otistik bir çocuğa diğer çocuklarla nasıl düzgün bir şekilde temas kurabileceği öğretilmek zorundadır. Otistik çocukların yaygın davranışlarından biri üzerlerindeki kıyafetlerini çıkarmalarıdır. Onlar

toplum içinde çıplak dolaşmakta herhangi bir yanlış ya da engel görmemektedirler. Bu davranışın düzeltilmesi için sabır ve zaman gerekmektedir. Bir çocuk için başarılı olan bir metot başka bir çocukda başarısız olabilir. Aileler, öğretmenler ve tıp çalışanları sürekli farklı ve yeni metotlara açık olmalıdır. Böylece bir çocukta başarılı olup diğer birinde başarısız olan bir tedavi metodunu değiştirip yerine yenisini koyabilirler. Bazen bu davranış hiçbir zaman tam olarak ortadan kaldırılamaz ve kişisel eğitim programı bu davranışla birlikte çocuğun yaşamını düzenleme yönünde tekrar hazırlanır.

Ebeveynler ve öğretmenler otizmin tüm yaşam boyunca devam eden bir rahatsızlık olduğunu ve yaşamın farklı evrelerine göre uygulanan tedavi metotlarının da yeniden düzenlenmesi gerektiğini hiçbir zaman unutmamalıdır. Örneğin, otistik çocuk ergenlik çağına erişince, çocuk kendi cinselliğini keşfeder ve bunu da genellikle mastürbasyon izler. Program yeni bir davranış olan mastürbasyona göre yeniden düzenlenmelidir. Böylece birkaç yıl sonra program bu kez otistik çocuğun karşı cinse olan davranışlarını tedavi etmek üzere yeniden düzenlenir. Değişiklikler çoğu kez çocuk tarafından anlaşılmaz. Fakat Pavlov'un köpeklerinde olduğu gibi koşullu bir refleks çocuğa yüklenmeye çalışılır ve buna bağlı olarak uygun bir davranış biçimi öğretilir.

Bölüm 12 – Otizm Hakkında Doğru Bilinen Yanlışlar

İnsanların anlayamadığı diğer tüm rahatsızlıklarda olduğu gibi, kafalarındaki kuşkuları kaldırıp bunların yerine yanlış bir cevap koyarak halkı ikna eden ve bir çok gerçeğin göz ardı edilmesine göz yuman, otizmle de ilgili olarak doğru olduğu sanılan çok sayıda yanlışlar vardır. Otizm, nedeni ve kesin tedavisi bilinmeyen bir rahatsızlık olmasına rağmen, son yıllarda bu konuda birçok ilerlemeler kaydedilmiştir. Ancak çözüm için herşeyi bir anda çözen sihirli bir hap gibi birşeyin olmadığı bilinmelidir. Bu gizemli zihinsel rahatsızlık ailelerin oldukça endişe duyduğu bir şeydir ve bazen internette dolaşan, ya da halk arasında dilden dile söylenen tuhaf söylentiler bu hastalıkla karşı karşıya olan ailelerin duygularını daha çok tahrip etmektedir.

Otizm hakkındaki yanlışlardan biri bu hastalığının nedenin ilgisiz ya da soğuk bir ebeveyne sahip olmalarıdır. Bu daha duyulduğu anda reddedilmesi gereken korkunç bir varsayımdır. Otizm, çocuğu anti sosyal ya da zayıf sosyal ilişkiye sahip biri haline getiren nörolojik bir rahatsızlıktır. Çevre ya da anne baba ile çocuk arasındaki ilişkiler bu hastalığın nedeni açısından hiçbir anlam ifade etmemektedir. İlgisiz bir annenin neden olabileceği tek şey çocuğundaki otizm semptomlarını fark etmekteki eksikliğinden dolayı teşhisin gecikmesidir. Ancak ebeveyn ile çocuk arasındaki ilişkinin otizmin nedeni olduğu varsayımı çok büyük bir yanıştır.

Yanlışlardan biri de otistik olan herkesin bazı özel yeteneklere sahip olduğunun düşünülmesidir. Bir çok otistik çocukta ilginç hafıza ve sayma becerileri görülmektedir. Bazı otistik çocuklar da tek bir şeye odaklanmakta ve bu konuda uzmanlaşabilmektedir. Ancak buna benzer hiçbir yeteneğe sahip olmayan da birçok otistik çocuk vardır. Bu sabitleme bu yanlışın temeli olabilir ve sadece birkaç otistik çocuğun gösterdiği bu ilginç kabiliyet insanlara sanki bu durum çok yaygın bir şeymiş gibi gelebiliyor. Bu yanlışta “Yağmur Adam” imajı da sebep olmuş olabilir. Dustin Hoffman ve Tom Cruise’un oynadığı “Yağmur Adam (Rain Man)” filmi bir çok yetişkinin aklında, otistik çocukların sayma yönünden dahi olduğuna dair bir yargı oluşmasına neden olmuştur. Filmde Dustin Hoffman Raymond adındaki otistik bir genci canlandırmaktadır. Raymond’ın sayılarla ilgili algılaması olağanüstüdür. Hatta kardeşi rolündeki Tom Cruise bunu farkedince para kazanmak için onu Las Vegas’a

bile götürmüştür. Hemen hemen hepimiz “otizm” ve “otistik” kavramlarıyla bu filmde karşılaştık. Gerçekten de bu film “otizm” farkındalığı adına çok iyi bir hizmet vermiştir. Ancak herkesin aklında filmdeki Raymond ve sayılarla ilgili olağanüstü yeteneği kalmıştır. Otistik olan herkesin olağanüstü özel bir yeteneğe sahip olduğu yanlışının temelinde de muhtemelen bu “Yağmur Adam” filmi yatmaktadır. Şüphesiz otistik olup da bazı özel yeteneğe sahip olanlar mevcuttur. Ancak onlar da bu özel yeteneklerinin yanında, hiçbir özel yetenek gerektirmeyen diğer sıradan bir işte çok zorlanmaktadırlar. Bunun yanında otistik olan birçok kişinin hiçbir özel yeteneğinin olmadığı görülmektedir.

Kulaktan kulağa dolaşan diğer bir yanlış da otistik ile aptal dahinin aynı şey olduğunun düşünülmesidir. Bazı otistiklerin dahi olduğu doğrudur. Asperger sendromu teşhisi koyulandan bazıların bu kategoride oldukları gözlemlenmektedir. Ancak her asperger sendromu teşhisi koyulan otistik kişinin dahi olduğunu söylemek mümkün değildir. Asperger sendromu teşhisi koyulan çok sayıda otistik herhangi bir dahi özelliği taşımamaktadır.

Bazı pazarlamacılar ve reklamcılar tarafından üretilen diğer bir yanlış da bazı özel diyetlerin ve gıda takviyelerinin otizmi kesin olara iyileştirdiği iddiasıdır. Eğer çocuğu için kaygılanan ve çaresizce bir çözüm yolu arayan bir otistik çocuk ebeveyniyse bunu duymak sizin için harika bir bilgi olabilir. Ancak esas gerçek şudur; otistik çocuklara uygulanan diyet programları ve gıda takviyeleri onları tedavi etmek için değil, sadece onları daha sağlıklı otistik bir çocuk yapmak için iyidir. Her insanda olduğu gibi, ek besinler ve uygun bir diyet otistik çocukları daha sağlıklı yapar, fakat onları iyileştirmez ve nörolojik bozukluk devam eder.

Diğer bir üzücü yanlış da otistik çocukların asla diğer insanlarla rahat bir ilişki kuramayacağı düşüncesidir. Bu tamamen yanlıştır. Otistik çocuklar sadece diğerlerinden farklı şekilde iletişim kurarlar. Onlar da severler, ya da nefret ederler, ama bunu toplumun geri kalanına onlardan beklendiği şekilde ifade edemezler. Otistik yetişkinler aşık olabilirler, evlenebilirler ve tıpkı diğer yalnız yetişkinler gibi bir çok başarılı ilişki yaşayabilirler. Otistik çiftler genellikle yüksek fonksiyonlu otizm hastalarından oluşur ve duygularını ifade edememenin ve iletişim kuramamanın acısını da en iyi onlar anlarlar.

Eğer bu yanlışlardan birini dile getiren birine rastlarsanız hemen ona karşı çıkın ve bu yanlışlarla ilgili gerçekleri açıklayın. Bu türden yanlışlar ailelerin, öğretmenlerin ve tıp uzmanlarının yıllardır bu hastalığı aydınlatmak için yaptıklarının ve gerçeklerin üzerini örter. Bu türden yanlış inançlar otistik çocuklara sahip ailelere hastalığın neden ve tedavisi ile ilgili boş ümitler verirler ve sonuç olarak onları daha kötü bir duygusal duruma iterler. Aileler bu nedenle gerçeklerden uzaklaşır ve sadece boş hayallere kapılırlar.

Otizm ile ilgili bir başka yanlış da otistik olan insanların zihinsel özürlü olduğunun düşünülmesidir. Otizm rahatsızlığının özelliğinden dolayı çoğu hastanın zihinsel performansının ölçülmesi çok zordur. Bu hastalar aşırı duygusal yüklenmelere maruz kalmaktadırlar. Çoğu veya bazı duyuları diğer insanlara göre 100 kata kadar hassas olabilmektedir. Bu sebepten dolayı çevreye karşı verdikleri tepki çok farklıdır. Örneğin konuşmada zorluk çektiği halde, çok iyi klavye kullanan ve yazı yazan otistik insanlar vardır.

Bir başka yanlış da, otizmle ilgili hiçbir iyileşmenin görülmediği ve hiçbir tedavinin başarılı olmadığı düşüncesidir. Özellikle son on yılda otizm alanında önemli ilerlemeler ve gelişmeler kaydedilmiştir. Şüphesiz sihirli bir hap yoktur, ama otistik teşhisi koyulup da daha sonra otizm belirtileri yok olan insanlar vardır. Catherine Maurice'in "İzin Ver Sesini Duyayım (**Let Me Hear Your Voice**)" adlı kitabında bu tip gerçek vakaları bulabilirsiniz. Ayrıca otistiklikten kurtulup, yaşadıklarını kitap haline getiren insanlar vardır. Donna Williams'ın "Hiçkimse Hiçbir Yerde ve Bazıları Bazı Yerlerde (**Nobody Nowhere and Somebody Somewhere**)" ve Temple Grandin'in "Otistik Olarak Etiketlendi (**Labelled Autistic**)" adlı kitapları bunların içinden seçilmiş sadece iki ilginç örnektir.

Diğer bir yanlış da otizm semptomları görülen herkesin otistik olduğunun düşünülmesidir. Otizmin sadece birkaç semptomu görüldü diye o kişiyi otistik ilan etmek yanlıştır. Örneğin sosyal iletişimi az olduğu halde otistik olmayan çok insan vardır.

Bölüm 13 - Bebeklerde Otizm Bulguları Nasıl Aranır

1990'lardan bu yana otizmin % 172 oranında artmasından dolayı aileler çocuklarının otistik olma olasılığından endişe duymaktadırlar. Her on bin bebekten yedisinde ilk üç yıl içinde otizm gelişmektedir. Otizmin teşhisi hakkındaki üzücü olan şey, semptomların ilk bir buçuk yıl içinde çözülmesinin zor olması ve bir çok doktor hatta ebeveynin hangi semptomlar için endişelenmeleri gerektiğini ve hangileri için endişelenmelerinin gerekmediği tam olarak bilememeleridir. Bebek çok hızlı geliştiğinden, siz bebeğin daha önceden öğrendiği sosyal ve konuşma becerilerini yitirdiğini fark edene kadar semptomlar kendilerini göstermezler.

Unutmayın, otizm teşhisi koymanızı sağlayacak tek bir davranış yoktur. Hiçbir semptom göz ardı edilmemelidir. Otizmin teşhis kriterlerinin halâ tam olarak belirlenmemesinin nedeni otizmin farklı derecelerinin olmasıdır. Ailelerin dikkatle kontrol etmeleri gereken ilk semptom, daha önceden öğretilen sosyal becerilerin ya da konuşma becerilerinin artık sergilenmemesi semptomudur. Örneğin daha önceden anne ve baba kelimelerini öğrenmiş olan ve kullanan otistik çocuk bunları git gide daha az kullanmaya ve unutmaya başlar. Çünkü beynin hafıza ve iletişim ile ilgili kısımları fonksiyonlarını yitirmeye başlamaktadır. Eğer kelimeler ağızından hep birlikte çıkıyorsa ve doğru bir sırada kurulamıyorsa artık endişelenme zamanı geldi demektir.

Çocuğunuzun otizm hastası olup olmadığı hakkındaki diğer bir semptom da onun iki kelimeli basit cümleleri kurabilme veya kuramama yeteneğidir. Eğer çocuk "baba git" ya da "anne sev" gibi basit cümleleri kuramıyorsa, çocuğunuz otizm hastası olabilir. Çocuğunuz aslında başka bir konuşma ve dil problemine, ya da öğrenme güçlüğüne de sahip olabilir. Tabii otizm bir konuşma bozukluğu olarak görülmemelidir. Ama yine de bu durum çoğu zaman bebeğin otizm hastası olduğunu gösteren en açık bir semptom olabilir.

Daha küçük yaşlarda bile, örneğin ilk bir yıl civarında, çocuk hiçbir kelimeyi söyleyemiyorsa, ya da mırıldanamıyorsa kuşularınız otizmi doğrulayabilir. Tabii benzer semptomların doğmasına neden olan başka rahatsızlıkların da olduğunu unutmayın. Ancak otizm hakkında bilgi sahibi olan ebeveynler bu semptomların

otizmin habercisi olduğunu bilirler ve bunları dikkate alırlar. Eğer çocuğunuz bu özelliklerden birini, ya da birkaçını sergiliyorsa, onu mutlaka bir sağlık uzmanına göstermelisiniz. Daha önceki bölümden de hatırlayacağınız gibi, bu hastalığa yabancı olan tecrübesiz doktorlar teşhisi koymakta yetersiz kalabilirler. Eğer doktorunuzun koyduğu teşhisten memnun değilseniz, onu birkaç doktora daha gösterin ve açık bir fikir ediniz içinizin rahatlamasını sağlayın.

Diğer bir husus da bebeğinizin beden dilini izlemek ve duygularını ifade edişini takip etmektir. Eğer bebeğiniz yaptığınız jest ve mimiklere diğer bebekler gibi tepki veremiyorsa, bebeğiniz için otizm konusunda endişe edebilirsiniz. Aşırı stres, yüksek ses ve ani hareketler gibi diğer reaksiyonları da test edin. Eğer bebeğinizle konuşuyorsanız ve hiçbir reaksiyon alamıyorsanız, ya da bebeğinizin karşısında elinizi sallıyor ama hiçbir göz teması alamıyorsanız, muhtemelen yanlış bir şeyler vardır. Belki de bu sadece sizin kuruntunuzdur, ama yine de bir sağlık uzmanına danışmak ve çocuğunuzun otizm ya da başka bir rahatsızlığı olup olmadığını öğrenmek yapılacak en iyi şeydir. Otizmin kesin bir tedavisi yoktur. Ancak erken teşhis sadece sizin otizm hakkındaki gerekli bilgileri erken almanızı sağlamaz, aynı zamanda çocuğunuzun doğru eğitimi daha erken almasını da sağlar. Erken teşhis aynı zamanda ebeveynlerin otistik bir çocuk yetiştirmek hakkında gerekli bilgileri zamanında edinmesini de sağlar.

Bölüm 14 - Aileler Otistik Bir Çocuğun Bakımını Nasıl Sağlar ve Bu Finansal Yükün Üstesinden Nasıl Gelebilir

Eğer çocuğunuza otizm teşhisi konduysa siz ve aileniz hayatınızı değiştirecek farklı bir yaşama giriyorsunuz demektir. Otizm teşhisinin ilk şokunu atlattıktan sonra siz ve eşiniz muhtemelen araştırmaya başlayacak ve bu rahatsızlıkla ilgili doğru, yanlış büyük bir bilgi bombardımına uğrayacaksınız. Doktorunuz size bir dizi uzman tavsiye edecek ve bu ekip çocuğunuzun yaşamını yıllar boyunca değişiklik gösterecek olan semptomlara göre düzenleyecektir. Otistik bir çocuğun eğitiminin ve bakımının tüm yaşamı boyunca toplam maliyeti onbinlerce dolara yakındır ve bu ailenin tüm birikimini tüketip bir borç yükü altına sokabilir.

Ailenin hayatında değiştirmesi gereken ilk şey sağlık sigortası hakkındaki görüşüdür. Bazı insanlar herhangi bir sağlık güvencesi olmaksızın iyi bir maaş, ya da başka avantajları için bazı işlerde çalışmaktadırlar. Hayat her zaman olduğu gibi düzgün gitmez. Ebeveynler, ya da en azından ebeveynlerden biri iyi bir sosyal güvenceye sahip olmalıdır. Bir sağlık sigortası olmadan çocuğunuzun hak ettiği yaşam kalitesinde yaşamasını sağlayacak olan eğitimi ona vermek mümkün değildir. Farklı doktorlara ve terapistlere gitmekten dolayı doğan ekstra masraflar ve ek besin masrafları banka hesabınızı şoka uğratabilir. Özet olarak iyi bir sosyal sağlık güvencesi sizin için sığınacak bir kale olacaktır.

Diğer endişe verici durum da devletin bu konuda size çok küçük bir mali destek sağlamasıdır. Engelli muamelesine sahip vatandaşlar (yetişkin oldukları zaman işsizlik edilmeleri zorunluluğu vb.) bazı imkanlara sahiptirler ve ayrıca bundan dolayı sosyal bir yardım alabilirler, ama bu yardım çoğu aile için tek kaynaktır. Ek finansal kaynaklar aile bütçesinden sağlanmalı, ya da diğer mali kaynaklardan edinilmelidir. Bazen bazı klinik deneyler için de para kazanabilirsiniz, fakat bu deneyler her zaman işe yaramazlar hatta eğer çocuğunuz kontrol grubunda ise hiçbir fayda sağlamazlar. Kontrol grubu hiçbir işlem yapılmayan sabit gruptur ve amacı üzerinde bir uygulama yapan grupla kıyas yapmaktır. Bu türden deneyler iyi kaynaklardır, fakat sonuç alınmadığı zamanlarda aileler için umut kırıcı olabilirler.

Eğer yeterli paranız ve imkanınız varsa ülke dışına çıkmak isteyebilirsiniz. Özellikle Avrupa ülkeleri ve Kanada otistik çocuğa sahip aileleri finansal olarak destekleme açısından farklı bir felsefeye sahiptir. Ülkemiz devlet okullarında otistik çocukların gerekli eğitimi alması ve uygun programa sahip olması için yeterli bir düzen hemen hemen hiç yok gibidir. Otizm kendine has bir rahatsızlık olduğundan devlet okullarındaki öğretmenler buna yönelik özel eğitim almışlardır. Bu konuda eğitim almış öğretmenlerin çoğu da otistik çocuklarla onların ebeveynleri gibi iletişim kuramamaktadırlar. Avrupa ülkeleri ve Kanada bu konuya daha farklı bir şekilde para harcamaktadır. Doktorlara ve öğretmenlere para ödemek yerine, parayı direk aileye verip tedavi yöntemini onların seçmesine izin vermektedirler. Bu yöntemde para çocuğun tedavisi ve gelişimi için kısıtlı seçeneklere sahip olan okullara aktarılmak yerine direkt olarak ailelere verilmektedir. Çoğu zaman bu okullarda otistik çocuklar tamamen başka zihinsel rahatsızlıklara sahip olan çocuklarla birlikte eğitim görürler. Eğer ülke dışına çıkmak gibi bir şansınız yoksa, çocuğunuzun ve sizin mali geleceğiniz ile ilgili planlar yapmanız için bir finansal danışmandan yardım almanızda fayda var. Sigortanızı ihmal etmeyin ve sonlanmasına izin vermeyin.

Bölüm 15 - Asperger Sendromu ile Otizm Arasındaki Fark

DSM – IV sınıflandırmasına göre asperger sendromu ve otizm birbirinden farklı hastalıklardır. Fakat bu iki hastalık benzer semptomlar göstermektedir. Bir teze göre bu sendrom aslında otizmin bir çeşididir ve otizmden farklı bir hastalık değildir ve farklı bir tedavi yolu da gerektirmemektedir. Bu tez her iki hastalığın kesin tanımlarının yapılamamasına, bundan dolayı her iki hastalığın da aynı şekilde tedavi edilmesine ve benzer şekilde karmaşık bir gelişimlerinin olmasına dayanmaktadır.

Bu tez sadece boş laflardan oluşan bir sav değildir. Bu tez hizmetleri ve nitelendirmeleri etkileyebilecek bir tezdır. Otistik bir çocuk için sunulan hizmetler asperger sendromu teşhisi konan bir çocuğa sunulandan daha fazladır. Bu iki sınıfın farklı olarak kalmasını isteyen ayrı bir gurup da vardır ve onların görüşü bilimsel temelli bir araştırmaya dayanmaktadır. Onlar bu iki hastalığı farklı olarak kabul etmek isterler. Çünkü araştırmalar ve tedaviler farklı iki yol izleyecektir ve onlar bu faydalı yollardan birini daha fazla desteklemektedirler. Bu yol asperger sendromu için bir gelişme sağlayabilir. Bu gelişme aynı zamanda otistik çocuklara da yardımcı olabilir.

DSM – IV verilerine göre her iki rahatsızlık çok benzerdir. Teşhisi koyan doktorlar bir çok semptomun şiddetine veya yoğunluğuna bakmaktadır. Karar bazen bu semptomların şiddetine göre verilirken, bazılarında da belli semptomların hafifliği kararı belirleyen faktör olmaktadır. Bu durum doktora her iki hastalıktan birine karar verme aşamasında zaman kaybettirmekte ve bu durum teşhisin çok kati bir şekilde bağlayıcı olmadığı fikrini de ortaya çıkarmaktadır. DSM – IV yandaşları her iki hastalığın da hem teşhisi, hem de tedavisi için daha fazla kritere ve daha fazla rehber semptoma ihtiyaç duyulduğunu iddia etmektedirler.

En önemli ayırıcı faktöre göre otizm bir iletişim rahatsızlığıdır ve çocuğun normal olarak iletişim kurmasına engel olmaktadır. Bu aspergerli çocuklar için farklıdır, çünkü onlar kendileri ile kurulan iletişimi anlamayabilirler. Otistik çocuklar anlarlar, ancak gereken cevabı veremezler, veya toplumsal açıdan uygun şekilde reaksiyon göstermezler. Rahatsızlıkların farklı özelliklerinin çeşitli şekilde listelenmesine rağmen, maalesef tek ayırd edici nokta bir önceki cümleyle izah edilmektedir.

Diğer bir ince ayırım noktası hastaların ortalama bir zekaya sahip olma yetisidir. Bazı otistik çocuklar zihinsel engellidir. Hepsinin böyle olmamasına rağmen, bazılarının zekâ veya diğer bir ifadeyle IQ'ları yasal olarak zihinsel engelli sayılmalarını sağlayan baraj olan 69'un altındadır. IQ seviyesi 69'un altında olan aspergerli bir çocuğun bu tespiti yapılamaz. Bir çok aspergerli çocuk ya normal, ya da normal üstü bir zekâyâ sahiptir. İşte diğer bir tartışma konusu da budur. Kaç asperger sendromlu çocuğa sadece bu barajın altında puan aldıkları için otizm teşhisi kondu ve zihinsel engelli olarak nitelendirildi acaba? Yanlış teşhis konan çocuklar vardır ve bu sebepten dolayı bir çok çocuk yanlış tedavi programına maruz kalmaktadır.

Eğer barajın altında IQ puanına sahip olan bir otistik çocuğa sahipseniz, çocuğunuz için asperger sendromu tedavi yöntemlerinin daha başarılı olma olasılığına karşı, teşhisin tekrar gözden geçirilmesini isteyebilirsiniz. Sadece çocuğunuza otizm teşhisi kondu diye durumun tekrar gözden geçirilmesini isteyebilirsiniz. Zaman ve sabırla alternatif bir teşhis ekibi bulabilirsiniz.

Bölüm 16 - Otizm Yardımcısı Köpekler

Otistik çocuğunuz kör ya da fiziksel engelli değil. Ama bir çok otistik çocuk güvenli tercihler yapacak şansa sahip değildir. Otistik çocukların aileleri dikkatlidir, zaten böyle olmak zorundalar. Ama çocuklarının daha güvenli olması için ve içlerinin daha rahat etmesi için çocuklarını izleyen fazladan bir çift göz faydalıdır. Ülkemizde henüz olmasa da, örneği A.B.D.'de otistik çocuklara köpek hizmeti sunan bir servis de vardır. 4Paws, ilk otistik çocuklara yardımcı köpek ajansıdır. Bu ülkedeki aileler otistik çocukları için bir doktorun onayı ile hiçbir ailenin vazgeçemeyeceği yardımcı köpeklere sahip olmaktadır.

Otistik çocuklarla ilgili en çok endişe edilen olaylardan biri kaçma olayıdır. Siz bulaşığı yıkarken bile bu kısa sürede arkanıza döndüğünüzde çocuğunuzun ortadan yok olduğunu görebilirsiniz. Birçok normal durum eğer çocuğunuz otistikse çok tehlikeli bir hale gelebilir. Onlar bir havuza düşebilir, trafiğin ortasına hızla dalabilir, ya da hiç bilmediği bir yere gidebilirler. Yardımcı köpek otistik çocuğunuz normal yolundan saptığı zaman sizi uyarabilir. Hem havlayarak, hem de fiziksel olarak dikkatinizi çekerek otistik çocuğunuz tehlikeli bir durumla karşılaşmadan onu yakalamanız için size yeterli uyarıyı sağlayabilir.

Köpek sadece sizi uyarmakla kalmaz, onu bulmanız için size rehberlik de eder. Çocuk ile köpek arasında özel bir iletişim vardır ve bu köpek çocuğunuzun korumak için elinden geleni yapar. Bu güçlü ve özel ilişki bazen karşılıklı olur, çünkü bu ilişki iki insan arasında kurulandan farklıdır. İletişim problemleri yüzünden bazen aileler çocuklarına sevgilerini bile gösteremezler. Bu otistik çocuk yardımcısı köpeklerden alan aileler köpek ile çocuk arasındaki güçlü iletişimin şaşırtıcı olduğunu söylüyorlar.

Bu tip köpeklere sahip ailelerin bildirdiklerine göre, diğer bir yarar da otistik çocukların bu köpeklerle akranlarıyla ya da yetişkinlerle kurduklarından daha güçlü bir iletişim kurabilmeleridir. Yine bu ailelerin ifadelerine göre, köpek eve alınır alınmaz otistik çocuk daha az agresif ve öfkeli olmaya başlamaktadır. Bu köpekler eve alınmadan önce çocuklar öfkelenabiliyor, hatta bazen kızdıkları kişiye saldırabiliyorlar. Fakat eve köpek geldikten sonra, sinirlenen çocuk köpeğe sarılıyor ve sakinleşiyor.

Yardımcı köpeklerin eğitim aldığı diğer bir davranış ise tekrarlanan davranışları algılamadır. Eğer bir otistik çocuk bir çok otistik çocuğun yaptığı gibi ellerini içe doğru döndürerek çırpıyorsa hemen ebeveynlerden biri ona dokunarak bunu yapmasını önlemeye çalışır. Bu artık köpeğin görevidir. Köpek çocuğun bu davranışı sırasında nazikçe ona dokunur ya da sürtünür ve çocuk da doğru tepki vermeyi ve yaptığıının uygunsuz bir şey olduğunu öğrenir ve bu davranışı terk eder.

Bir köpeğin yardımcı olarak evinize alınmamasının tek nedeni evinizin bir hayvan için uygun olmaması olabilir. Evinizin temizliği ve bir köpeğe sahip olmak için gerekli finansal koşullar iyice incelenmelidir. Ayrıca bu hayvanın güvenliği de gözetilmelidir. Eğer çocuğunu aşırı saldırgansa ve bu öfke anlarında köpeğin zarar görme ihtimali varsa, ajans sizi köpek almaktan alı koyma ya da evinizdeki köpeği geri alma hakkında sahiptir. Eğer otizme yardımcı bir köpek olarak eğitilmesini istediğiniz bir yavru köpeğiniz varsa, 4Paws sizin, çocuğunuzun ve köpeğinizin bir takım olarak birlikte eğitim görebildiği bir de okula sahiptir.

Bölüm 17 - Otistik Çocukların Eğitimi

Eğer otistik bir çocuğun velisi iseniz, çocuğu teşhis edildiği andan itibaren onu yapılandırılmış bir çevreye yerleştirmeniz gerekir. Çalışmalar bakım ve eğitim olanaklarını karşılayabilen yapılandırılmış bir çevrenin otistik çocuğa ihtiyacı olduğu sosyal yetenekleri ve davranış yönelimlerini öğretmeye başlamada en iyi yol olduğunu göstermektedir. Bu anne ve baba için gerçekten de yorucu bir iş olabilir. Çünkü böyle bir çocuğu yetiştirmek genellikle anne ve babaya kişisel rahatlama ve otistik evlatlarını yetiştirmenin yaratacağı stresten kurtulmak için hiç bir zaman bırakmaz. Çocuğa hizmet eden profesyonellerden başlayarak, diğer kardeşlere ve anne babaya doğru genişletilmesi gereken bir takım çalışmasına ihtiyaç vardır.

Çocuğunuz büyük ihtimalle altı, ya da yedi yaşında bir devlet okuluna başlayacaktır. Bu yaşa gelmeden önce, çocuğun yeteneklerindeki gelişim için nizam ve öğrenim çok kritiktir. Anne ve baba olarak, zamanınızı hem günlük işlerinizi aksatmadan yapacak, hem de çocuğunuzun hayatı dışında bazı uğraşlar ve eğlenceler için de zaman bulacak şekilde planlamalısınız. Tatil ve dinlenme gibi aktiviteler anne ve babanın zihinsel sağlığı ve yaşam kalitesi için de oldukça önemlidir. Öncelikle gerçekçi hedefler içeren bir plan yapmalısınız. Çocuğunuzun hangi aktivitelere katılacağını ve bu aktivitelerden neler öğreneceğini bilmek zorundasınız. Kesinlikle hayatınızı planlamaya başlamalısınız.

Otistik evladınızı eğitirken, uzun ifadeler kullanmamanız gerektiğini unutmayın. Birbiriyle uyumlu, kısa, açık ve öz ifadeler kullanmak en iyisidir. Kullandığınız ifadelerin anlamlarına bazı etiketler eklemek isteyebilirsiniz. Örneğin, sağ ve sol arasındaki farkı ve dolayısıyla sağ ve sol kelimelerini öğretmek istediğinizi düşünelim. Kendi ellerinize ve çocuğunuz ellerine üzerinde sağ ve sol ibarelerinin yazılı olduğu etiketler yapıştırın veya koyun. Çoğu otistik çocuk kelimelerden algılayamazken, resimlerden algılayabilirler. Eller üzerine yapıştırılmış olan veya koyulan kağıtlarla, otistik çocuğunuz ellerdeki hareketi görmeye kalmayacak, aynı zamanda sağ ve sol kelimelerini onlarla ilişkilendirecektir.

Bir süre sonra çocuğunuzun çizim veya lego blokları gibi parçaları dizmek gibi bazı aktivitelerde oldukça başarılı olduğunu fark edeceksiniz. Her zaman yaratıcı olmak zorundasınız. Ancak bu şekilde, eğitirken önlenmesini istediğiniz derslere çocuğunuzun iyi olduğu aktiviteleri de ilave etmeyi düşünebilirsiniz. Otistik çocuğunuza “ben” kelimesini öğretmeye çalıştığınızı farz edelim. Çocuğunuza kendisinin resminden fotokopiyle çoğaltın ve kendi resminin üzerine “ben” kelimesini yazdırın. Buzden tekrar eden bir sürece dönüşebilir, ve hatta bazen süreçte bazı değişiklikler bile yapmak durumunda kalabilirsiniz. Fakat yavaş yavaş bu süreçte “ben” olgusu çocuğunuzun zihnine girecektir.

Eğer çocuğunuzun sürekli bir şey üzerine yoğunlaştığını fark ettiyseniz – bu bir kitap, bir film, ya da bir harita olabilir – onun bu odağınızı işinize yarayacak bir şekilde başka şeyleri öğretmek için kullanabilirsiniz. Bu kitabın daha önceki bölümlerinden birinde Titanic’e odaklanmış bir otistik çocuğun hikayesine değinmiştik. Öğretmen ya da anne baba bu takıntıyı, hikayedeki karakterleri veya aksiyonu, davranış biçimini onun algılayışını ve sosyal yeteneklerini destekleyecek şekilde kullanabilir. Üzerinde durarak söylüyorum, oldukça yaratıcı olmalısınız. Çünkü bu tarz bir eğitim çoğu eğitimci için bir norm değildir. Kutunun dışında düşünmek zorundasınız. Çünkü çocuk sadece kutunun içindeki mesajı almaya çalışmıyor, öncelikle düşünme kutusunu bulmaya çalışıyor.

Eğer okumayı öğretmeye çalışıyorsanız, eğitimin sadece tek bir biçimine konsantre olmayın. Bazı otistik çocuklar ses veya akustik yöntem ile (seslerle harfleri bağdaştırarak okumayı öğreten geleneksel sistem) okumayı öğrenirken, bazıları kelimeleri görerek okumayı öğrenir. Akustik yöntemde her harfe karşılık gelen ses bilinir, böylece heceler ve kelimeler okunur. Görsel kelimeler yönteminde kelimeler okuyucu tarafından otomatik olarak bilinirler ve bu kelimeler heceleme gerektirmeden okunabilirler. Örneğin bir çocuk için ilk görsel kelime kendi adı olabilir. Özet olarak eğitimdeki yönteminiz kısıtlı olmamalı. Hangi yöntemin çocuğunuz için daha iyi olduğunu bulmak için her ikisini de denemelisiniz. Araştırmalar her iki yöntemin kombinasyonunun otistik olmayan çocuklar için oldukça başarılı olduğunu göstermiştir. Dolayısı ile bu iki yöntemden herhangi biri çocuğunuzun okumayı öğrenme ve algılama yolunda daha iyi bir sonuç verebilir. Belki de bunlara daha başka yaratıcı ilaveler de yapmalısınız.

Sesler ve görsel dikkat dağıtıcılar otistik bir çocuğu eğitirken üzerinde durulması gereken diğer önemli hususlardır. Teneffüs zilleri, ya da yangın alarmı gibi sesler otistik çocukların kulaklarını rahatsız edebilir. Bu gibi sesler onların saldırgan veya kötü davranışlarda bulunmalarına yol açabilirler. Çocuğunuzun alışması gereken sesleri kaydedin ve bu sesleri çocuğunuza onun istediği ses seviyesinde dinletin. Eğer kaydettiğiniz seslerden birisiyle rahatsızlık hissetmeden durabildiği hale geldiği zaman, onu sesi biraz yükseltmesi için motive edin. Bu işlemi çocuğunuzun o sesi gerçek hayatında duyacağı seviyeye gelinceye kadar sürdürün. Görsel uyarımlar da otistik bir çocuk için ciddi problem teşkil ederler. Çocuğunuzun uğraşması gereken iş haricindeki şeyleri görmesini engelleyen dik ayıraçlar kullanın ve onu, üzerinde çok az görsel uyarı içeren bir masaya otutturun. Floresan lambanın küçük bir kıpırtısı bile zihinlerinin ve gözlerinin yaptıkları işten uzaklaşmasına sebep olabilir.

Konuşma esnasında göz temasını öğretmeye çalışıyorsanız, fiziksel aktivite ve karşılıklı etkileşim en iyi yoldur. Sallanmanın göz temasını güçlendirdiği gözlenmiştir. Fakat sadece çocuk sallanmak istediğinde anne baba ya da öğretmen bu metodu kullanmalıdır. Çocuk sallanırken onunla konuşun. Önlerinden akan puslu görüntü ve oluşan çembersel vizyon o görüntülere konsantre olması için oldukça karışık olacaktır. Dolayısı ile bu karmaşık durum sallantı hareketi sırasında çocuğun sizle göz teması kurması için zorlayacaktır. Ancak bu metot oldukça uzun zaman alır. Bu yüzden anne, baba ve öğretmen oldukça sabırlı ve azimli olmalıdır.

Otistik çocuğunuzu eğitirken sadece görsel ve işitsel öğelere bel bağlamayın. Yaşı ilerledikçe ve bu iki duyu organı (görme ve işitme) yetersiz kalmaya başladığında, alternatif olarak dokunma duyusunu kullanmak isteyebilirsiniz. Ona rakamları öğretmek istiyorsunuz ve çocuğunuz buna pek yanaşmıyor diyelim. Plastikten rakamlar yapın ya da satın alın. Plastik rakamlardan birini çocuğunuza verin ve aynı zamanda onun rakamın ismini duymasını sağlayın. Plastik nesneyi hissettikçe, kelimeyle bir bağlantı geliştirebilir ve dokunma duyusuyla kurmuş olduğu bu sözcüksel bağlantı onun belirli bir rakama karşılık gelen kelimeyi öğrenmesini sağlayabilir. Onun istediğiniz kelimeyi keşfetmesini sağlayacak bir çok yönlendirici deneyebilirsiniz. İşe yaramadığı taktirde yönlendiriciyi değiştirmelisiniz, aksi taktirde otistik çocuğunuz yanlış bir konsept öğrenebilir.

Kitabın bu bölümü anne ve babanın hem kendi programlarında, hem de çocuklarının programında, eğitim zamanlarını düzene sokması gerektiği fikriyle başlamıştı. Ayrıca, belirli bir şeyi öğretmek için özel bir eğitim almış bir dadı veya bebek bakıcısı tutmak iyi bir fikir olabilir. Hatta bu günlük iki ya da üç saat için bile olabilir. Eğitimli bir bebek bakıcısının emrinizde olması size sadece günlük işlerinizi iki ayağınız bir pabuca girmeden tamamlamanız için yeterli zamanı sağlamakla kalmayacak, aynı zamanda otistik çocuğunuzun onun içinde bulunduğu durumu oldukça iyi anlayan ve gerekli hassasiyeti gösteren birisi tarafından bakılıyor olduğunu bilmenin gönül rahatlığını yaşatacaktır. Sadece oyun zamanları için bile olsa bir dadı olması oldukça işe yarayabilir. Dadı çocuğunuza oyun içersinde sırasını beklemek, kaybetmek, kazanmak ve oyunun kurallarını izlemek gibi özelleşmiş konseptleri öğretebilir. Böylece siz alışveriş yapmak için markete gittiğinizde veya kuaförde saçınızı yaptırırken, otistik çocuğunuz sosyal ilişki dersi alma fırsatını kaçırmayacaktır.

Çocuğunuzun eğitiminin ve eğitim takviminin ne kadar önemli olduğunu asla unutmayın. Lakin sizin de kendiniz için ayırmak zorunda olduğunuz boş zamanlarınız olmalıdır. Peygamber sabrına sahip olsanız bile, sürekli otistik çocuğunuzla ilgilenmekten dolayı yorulmaya ve yılmaya başlayabilirsiniz. Eğer çocuğunuzun günde bir saat konuşma terapisi olsa, bu zamanı uzanıp dinlenmek, kitap okumak, ya da sadece sıcak bir banyo yapmak için kullanabilirsiniz. O halde kendinizi onun sabit bakıcısı olmaktan çıkarmak zorundasınız. Elbette sürekli çocuğunuzun bakıcısı olmak isteyebilirsiniz ve bunu yapabilirsiniz. Ancak emin olun çekeceğiniz stres ve zihinsel ızdırap hem sizin için, hem de çocuğunuzun eğitimi için hiç de iyi olmayacaktır. Sadece çocuğunuzun kahramanı olmak için hayatınızın en az on sekiz, belki de daha fazla yılından feragat edemezsiniz. İsterseniz tabii ki yapabilirsiniz, ama yine de kendinize ve ailenizin diğer fertlerine de zaman ayırmalısınız.

Formal eğitim anlamında devletin otistik çocukların eğitimi ve gelişimi için nasıl bir düzenleme yaptığı bir sonraki bölümde incelenmiştir.

Bölüm 18 - Otistik Çocuklar Eğitim Merkezleri (OÇEM)

T.C. Anayasası'nın 42. Maddesi'nde "**Kimse, eğitim ve öğrenim hakkında yoksun bırakılamaz. ... Devlet, durumları sebebiyle özel eğitime ihtiyacı olanları topluma yararlı kılacak tedbirleri alır**" hükmü vardır.

Bu kapsamda ülkemizde de Milli Eğitim Bakanlığı özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların eğitimi için birçok düzenlemeler yapmakta ve önlemler almaktadır. Ülkemizde de özel eğitim gerektiren bireylerin eğitimleri (işitme, görme, fiziksel ve zihinsel engelli bireyler) özel eğitim okulları, normal ilköğretim okulu bünyesindeki özel eğitim sınıfları ve kaynaştırma yoluyla eğitim şeklinde sağlanmaktadır.

Dünyada, 1944 yılından itibaren farklı bir özür grubu olarak nitelenen otistik bireylere de ülkemizde özel bir eğitim verilmeye başlanmıştır. Otistik bireylerin özellikleri, mevcut eğitim-öğretim ortamlarından yararlanmalarına engel olmaktadır. Bu nedenle otistik çocukların bireysel özelliklerine yönelik eğitim-öğretim ortamları oluşturulması, özelliklerine uygun program geliştirilmesi gerekmektedir. Otistikler konusunda yapılan araştırmalar, otistik bireylerin nüfus içinde 15/10,000 oranında olduklarını göstermektedir. Buna göre ülkemizde de yaklaşık 120,000 otistik bireyin olduğu tahmin edilmektedir.

Ülkemizde 1995 yılından itibaren Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde 3-15 yaş grubundaki otistik çocukların eğitimleri ile ilgili çalışmalara başlanmıştır. Bu çalışmalar sonucunda "**Otistik Çocuklar Eğitim Programı**" hazırlanmış ve bu program Talim Terbiye Kurulunca onaylanarak ilk defa 1999-2000 öğretim yılında uygulanmaya konulmuştur. 1999-2000 öğretim yılından başlamak üzere beş yıl süren bir projeye ilk kez "**Otistik Çocuklar Eğitim Merkezleri (OÇEM)**" açılmaya başlanmıştır. Halen bu merkezlerin açılmasına devam edilmektedir.

Otistik Çocuklar Eğitim Merkezleri, OÇEM'ler "**bağımlı**" ve "**bağımsız**" olarak ikiye ayrılmaktadır;

"Bağımlı OÇEM"ler ilköğretim okulları bünyesindeki "Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi"ni, "Bağımsız OÇEM"ler de, Otistik çocukların eğitildiği, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı özel eğitim kurumunu ifade etmektedir. Yani özet olarak;

1-) Direkt olarak devlete bağlı otistik eğitim merkezleri,

2-) Bir de devletin denetiminde olan özel otistik eğitim merkezleri vardır.

Her iki gruptaki eğitim merkezleri de Milli Eğitim Bakanlığı'nın denetimine tabidir ve devletin koyduğu kurallara uygun olarak fiziki şartlar ve eğitim programı uygulamak zorundadırlar.

Otistik Çocuklar Eğitim Merkezlerinde temel olarak "**bireysel eğitim**", "**grup eğitimi**" ve "**kaynaştırma eğitimi**" olmak üzere üç tip eğitim programı uygulanmaktadır.

Bireysel eğitimde çocuğun eğitsel performansı ve otistik özellikleri gözönünde bulundurularak planlama yapılmakta ve çocuk belirlenen gün ve saatlerde bireysel eğitimler almaktadır. Bireysel eğitimdeki amaç; çocuğu sosyal gelişim yönünden grup ve kaynaştırma yoluyla eğitime hazırlarken, akademik olarak gelişimini sağlamaktır. Ancak bireysel eğitim sonucunda kaynaştırma yoluyla eğitim ve grup eğitimine hazır hale gelerek eğitim almaya başlamış çocukların da gerektiğinde bireysel eğitime devam edilebilmektedir.

Bireysel eğitim sonucunda grup eğitimine hazır olduğu düşünülen otistik çocuklar grup eğitimlerine alınmaya başlanmaktadır. Grup eğitiminden amaç, hem otistik çocukları kaynaştırma eğitimine hazırlamak, hem de merkezin daha fazla sayıda çocuğa eğitim vermesini sağlamaktır.

Grup eğitimi sonucunda kaynaştırma eğitimine hazır olduğu düşünülen otistik çocuklar kaynaştırma eğitimlerine alınmaya başlanmaktadır. Kaynaştırma yoluyla eğitim programına devam edecek öğrenciler belirlendikten sonra öğrencinin hangi zamanda, hangi derse ne kadar süre ile katılacağı planlanmakta, bu plan ilköğretim okulunun rehber öğretmeni, sınıf öğretmeni ve OÇEM öğretmenlerinin katılımı ile hazırlanmaktadır. Kaynaştırma eğitimine sosyal derslerden (resim, müzik, beden

eğitimi, iş eğitimi vb.) başlanmakta, gelişime uygun olarak akademik derslerle bu eğitim sũrdũrũlmektedir. Kaynaştırma yoluyla eğitime başlayan ğrenci, aynı plana paralel olarak gerekli grũlen konular için bireysel eğitimle de desteklenmektedir.

Ayrıca uyum açısından, kaynaştırma yoluyla eğitim yapılacak sınıfın mevcut öğrencileri, okul rehber ğretmeni ve sınıf ğretmeni tarafından özel eğitim konusunda ve zũrlũ ocuk konusunda bilgilendirilerek psikolojik yönden hazır hale getirilmektedir.

Oçem'e Alınacak ocuklarda Aranacak Kriterler

1-) TIBBİ TANI: Otistik bir ocuğun OÇEM'lerde eğitim görme hakkına sahip olması için **ncelikle** bir "**TIBBİ TANI**" raporu alması gerekmektedir. Bu tıbbi tanılama raporu üniversitelerin tıp fakũltesi hastahanelerinin ocuk psikiyatrisi blũmlerinden verilmektedir.

2-) EĞİTSEL TANI VE N KAYIT: Otistik ocukların özel eğitim kurumuna yerleştirilmesi; tıbbi tanılamadan sonra "**Rehberlik ve Araştırma Merkezi**" **RAM**'da eğitsel tanısı konularak İl Eğitim Kurulu kararıyla yapılmaktadır. Dolayısıyla tıp fakũltesinden alınan otistik tanı raporu OÇEM'e kayıt için tek başına yeterli olmamaktadır. Çocuğun ikinci etapta "**EĞİTSEL TANI**"ya, yani eğitilebilir olduğuna karar verilmesine ihtiyaı vardır. Bu amaçla tıbbi tanı alındıktan sonra İl Milli Eğitim Mũdũrlũklerine bağlı "**Rehberlik ve Araştırma Merkezi**"ne başvurulmalıdır. Otistik ğrencinin bir OÇEM'e n kayıtle yerleştirilmesi **RAM**'da eğitsel tanı konularak "**İl Eğitim Kurulu**" kararıyla gerçekleşmektedir ("**İl Eğitim Kurulu**" ilgili İl Eğitim Mũdũrlũđũ bũnyesinde özel eğitime alınacak öğrencilerin kayıt olup, olmamalarına ilişkin kararı veren kuruldur).

3-) KESİN KAYIT: Otistik ocukların çoğu sözel ve sözel olmayan iletişimde yetersizdirler. Bu yetersizlikleri eğitsel tanı konulması aşamasında test alımını zorlaştırdığından dolayı, zeka blũmũnũn saptanmasında bazen yanılđılara yol amaktadır. Bu nedenle OÇEM'lere **RAM**'lar tarafından yönlendirme yapılırken otistik çocukların özelliklerine uygun gözlem skalaları geliştirilip uygulanmaya çalışılmaktadır. Ancak otistik çocukların doğru gözlemlenmesi belirli bir sũre

gerektirdiğinden bu gözlem kriterleri kesin kayıt için yeterli olmamakta, OÇEM'e yönlendirilen otistik çocuk, belirlenen süre içerisinde (bağımlı OÇEM'de en fazla üç ay; bağımsız OÇEM'de en fazla altı ay olmak üzere) aday öğrenci olarak OÇEM'lerde gözlemlenmekte, uygun bulunursa kesin kaydı yapılmaktadır.

Bağımlı ve Bağımsız OÇEM'lere ön kayıt yaptırılacak öğrencilerde aşağıda belirtilen kriterlerin olması gerekmektedir.

Bağımlı OÇEM'e Kaydı Yapılacak Öğrencilerde Aranılan Kriterler:

- İlköğretim çağında olmak,
- Tuvalet alışkanlığı kazanmış olmak,
- Sözel iletişim kurabilmek (sadece alıcı dil becerisi olan, ancak ifade edici yönleri gelişmemiş çocukların da kaydı yapılmaktadır),
- Yoğun davranış problemleri (ağlama, öfke nöbetleri vb.) olmamak,
- Otistik özelliklerinden başka bir engeli bulunmamak (görme, işitme ve ortopedik engelliler kastedilmektedir),
- Eğitim- öğretimini engellemeyecek derecede psikomotor gelişime sahip olmak.

Bağımsız OÇEM'e Kaydı Yapılacak Öğrencilerde Aranılan Kriterler:

- Üç yaşını doldurmuş olmak,
- Tuvalet gereksinimini (3-6 yaş) haber verebilmek. Altı yaş üzerindeki çocuklar için tuvalet alışkanlığını kazanmış olmak,
- Okula devamını engelleyecek derecede tedaviye gereksinimi olmamak,

- Otistik özelliklerinden başka bir engeli bulunmamak (görme, işitme ve ortopedik engelliler kastedilmektedir).

Bu bölümde otistik çocukların formal eğitimine yönelik bilgi karmaşasından çok, kısa ve öz bilgi verilmeye çalışılmıştır. Daha fazla bilgiye Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nden veya bulunduğunuz şehirdeki İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden ulaşabilirsiniz.

Otistik çocukların eğitimi oldukça özen gerektiren çok özel bir eğitimidir. Bu eğitimde işin çoğunun ailelerin kendisine ve onların evde verdikleri eğitime düştüğünün unutulmaması gerekir.

Bölüm 19 - Otistik Bir Çocuğun Sabit ve Saplantılı Davranışları

Sabitlenme otistik bir çocuğun en yaygın karakteristik davranış özelliklerinden birisidir. Çocuk bir kitaba, resme, kişiye, haritaya, müzik parçasına, sayılara veya filme sabitlenebilir. Odak noktası her ne ise, otistik çocuk odaklandığı bu nesne üzerinde bir uzman olmaya başlar. Bir süre sonra odaklandıkları nesnenin içerdiği her türlü bilgiyi ezberlemiş olacak ve bu bilgiyi sürekli mekanik bir şekilde söylemeye başlayacaklardır. Hatta otistik çocuklar bir müziği yüksek sesle notalarıyla bile okumayı başarabilirler, ya da daha basit bir şekilde odaklandıkları bir müzik sanatçısının bütün şarkılarını ezberleyebilirler.

Sabitlenme bazen iyi bir şey olabilir. Sabitlenme alışkanlığını çocuktan almayı öneren eski metot, günümüzde bu sabitlenmeyi öğrenme sürecini desteklemekte kullanmayı öneren yeni bir fikirle değişmiştir. Eğer otistik çocuk belirli bir çizgi filme odaklanmış ve söylenenleri ezberlemişse, programın sesini tamamen kısın ve çocuğun çizgi filmde neler olduğunu yakalamaya çalışırken alt yazı olarak sunulan cümleleri söylemesini sağlayın. Programda geçen tüm kelimeleri söylemeyi başardığı zaman, bir süre sonra bu kelimeleri gerçek program sesiyle bağdaştırmaya başlayacaktır. Bu yöntem sabitlenmeyi dizginlemekle kalmayacak, aynı zamanda sabitlenme alışkanlığını öğrenmeyi tetiklemek için yeni bir silaha dönüştürecektir.

İletişim ve sabitlenme hakkında en az bilinen gerçek otistik bir çocuğun sabitlendiğinde gerçekte neye baktığıdır. Otistik çocukların birbirleriyle oyun oynadıkları oyun vakitlerinin video görüntülerini inceleyen bir araştırma, çocukların en çok karşılıklı sözsözsel iletişim durumunda göz temasını kestiğini ve başka nesnelere odaklandığını göstermiştir. Ayrıca çocuğun bir şekilde kendisiyle konuşan kişiyle göz teması kurduğunda, bu sefer de konuşan kişinin gözlerine değil ağızına sabitlendiği görülmüştür. Bu basit gözlemi, konuştuğunuz zaman ağızınızın nasıl hareket ettiğinin bilincinde olarak kullanabilirsiniz. Söylediğiniz bir sözcüğe karşı çocuğunuzdan olumlu bir tepki aldıysanız, unutmayın çocuğunuzun etkileyen bu söz değil de o sözü söylerken ağızınızın aldığı pozisyon olabilir.

Göz teması problemi araştırmalarca bir çok kere değinildi ve otistik çocukların ağız bölgesine karşı gösterdikleri gizemli odaklanmanın sebebi artık biliniyor. Beyinle ilgili araştırmalar Amygdala'nın (beynin temporal lobunda badem seklinde bir bölüm) bir kişinin gözlerine bakıldığında korkuyu tetiklemekten sorumlu beyin bölümü olduğunu göstermiştir. Beyniniz gözleri bir tehdit unsuru olarak algılamasından dolayı hiç bir kimseyle göz teması kuramadığınızı hayal edebiliyor musunuz? Bu gerçekten üzücü olan, yıllardır öğretmenler ve anne babalar önemli bir davranış biçimi olarak göz temasının altını çizerlerken, gerçekte öğrencilerine ilerinde oluşan korku ve telaşla nasıl baş edebileceklerini öğretmeye çalışıyor olmalarıdır.

şunu unutmayın, odaklanma alışkanlığı birşeyi sevmeden çok daha fazla başka bir şeyle ilgili olabilir. Sabitlenmek; anlamak ve ilişkilendirmek arasında bir köprü olabilir. Bu alışkanlık sadece sabitlenilen objeden alınan bilgiyi kapsayan bir olay olarak değerlendirilmeyip, günlük konseptleri odaklanma faaliyetine dahil eden bir öğrenme deneyimine dönüştürülebilir. Odak ve göstermek istediğiniz konsept hakkında bir şeyler sunarken her türlü duydudan faydalanmalısınız. ğrenme deneyimlerinde kokular, görüntüler, sesler ve dokunuşlar olmasına izin verin. Eğer bir duyu başarısız olursa belki bir diğeri bağlantıyı kurmaya yetecektir.

Sabitlenmek basit bir şekilde bir nesneye yönlendirilmiş yersiz bir dikkat olarak tanımlanamaz. Sabitlenme idrak edebilecekleri bir olgu üzerinedir, ve tabii ki başarılı olacakları bir bilgiyle iletişim kurduklarında bundan hoşlanırlar. Böylece beyinleri en sonunda normal ve işler olarak tanımlayabileceğimiz bir ortam bulmuş olur. Odaklanma alışkanlığından onları uzaklaştırarak yaratıcılıklarını ve öğrenme deneyimlerini baltalamak büyük bir hata olabilir. Eğer odaklanmak sağlıklı bir şekilde ilerliyorsa ve çocuğa hiçbir zararı yoksa, onu benimseyin ve çocuğunuzun odaklanma temeli üzerinde gelişmesine izin verin. Odak doğrultusunda ğreteceğiniz konseptlerle çocuğunuzun hayatını daha kolay ve mutlu bir hale getirebilirsiniz.

Bölüm 20 - Amerikan Otizm Toplumu

Amerikan Otizm Toplumu tüm dünyada otizmle ilgili araştırmalara yön vermektedir. Örneğın daha önceki bölümlerden bir çok hekim ve tıbbi personelin otizmi belirlemek için “**Zihinsel Bozukluklar için Teşhis ve İstatistik Rehberi (The Diagnostic and Statistical Manual for Mental-Disorders)**” adlı DSM III-R ölçütü kullandığını ve bu ölçütün Amerikan Psikiyatri Derneği'nce hazırlandığını biliyoruz. Bu anlamda Amerikan Otizm Toplumuna kısa bir göz atmakta fayda var.

Amerika Otizm Cemiyeti (ASA, The Autism Society of America) bir çok gönüllüyü bünyesinde bulunduran, otizm hakkında bilgiler sunan bir internet sayfasına sahip, otizm ile ilgili araştırmalar için bağışlar toplayan bir kuruluştur. ASA'nın çalışma doktrini sadece otistik bireylerin eğitimlerine ve tedavilerine yardımcı olmayı ve onları savunmayı değil, aynı zamanda otistik evlat sahibi olan anne babalara ve otizm üzerinde çalışan uzmanlara yardım etmeyi, ve hem otistik çocuklara, hem de onların ailelerine yardım edecek bir destek grubu oluşturmayı kapsamaktadır.

ASA misyonuna otizm hakkındaki bilgilerin dağıtımında ve birikiminde varolan en geniş ve kapsamlı kurum olmaya çalışacaklarını bildirerek devam ediyor. ASA hem birey olarak her bir otistiğın bütünlüğünü, hem de aynı zamanda bir cemiyet olarak bütün otistikleri korumayı kendine amaç edinmiştir. ASA otistik nüfusun ihtiyacına olumlu etki yapacak saygılı bir fikir iletişimini vaadediyor ve aynı zamanda otizm hakkında oluşacak her türlü yanlış bilgiyi ve hurafeyi de çürüteceklerini söylüyor.

1965 yılında bir avuç ebeveyn tarafından kurulan ASA, zaman içersinde otizm hakkında verdiği bilgilerle, sunduğu araştırmalarla dünya lideri haline gelmiş ve konu hakkında diğer hiç bir kaynağın erişemeyeceği düzeyde referans sağlamıştır. ASA'nın dünya çapında ve Birleşik Devletler'de yaklaşık 200.000 üyesi ve en azından 200 alt birimi vardır. ASA sadece öğretmenleri, ebeveynleri ve bireyleri otizm hakkında bilgilendirmekle kalmıyor, aynı zamanda toplumsal farkındalığı uyandırmak için bir takım programlar üretiyor. Toplum otizm hakkında daha çok şey öğrendiği sürece, yanlış bilgilendirmenin ve küçük düşürücü hareketlerin görülme olasılığı giderek azalacaktır.

ASA, otizm araştırmalarında aktif olarak görev alan ve bilgi toplanmasına yardımcı olan öğrencilere ve bireylere burs imkanı sağlamakta ve çeşitli ödüller vermektedir. Bu burslar öğrencilerin eğitim masraflarını karşılamaya, ya da araştırmalarını devam ettirmelerini sağlayacak finansal kaynağı bulmalarına yardımcı olmaktadır. ASA ayrıca akademik olarak uzmanlaşmış ve yüksek derecede öğrenim aşamasına geçmiş otistik öğrencilere de burs imkanı sağlıyor. Yılın otizm kuruluğu, yılın ebeveynleri, yılın otistik öğrencisi ve yılın otizm profesyoneli gibi ödüller de ASA tarafından verilmektedir. Bütün bu çabalar aslında toplumun bir parçası olan otistikleri tanıtmak ve otizm çalışmalarına katılımı yüksek seviyelere çıkartmak içindir.

ASA'nın otizm mağazası çok fazla ürün içermemektedir, fakat eğer otizm hakkında samimiyseniz bu ürünlerin anlamı büyüktür. Örneğin mağazada otizm araştırmalarını desteklemek için satılan plastik bileklik, sizin topluma dünyayı otizmden kurtarmaya olan inancınızı anlatmaktan başka bir şey değildir. Mağazada ayrıca çok basit bir dille yazılmış ve otizm hakkındaki bilinmeyenleri kırmayı amaçlayan "Yeni Başlayanlar için Otizm" kitabı satılmaktadır. Bir başka ürün ise İspanyolca otizm referans rehberidir. Otizm dünya üzerinde özel olarak hiç bir ırkta, millette veya dinde yoğunlaşmamıştır. Bu rehber sadece konuyla ilgili olarak dünyadaki büyük bir grup olan hispanik topluluğa bilgi vermek için hazırlanmıştır. Eğer ASA'da olup biteni merak ediyorsanız, otizm ile ilgili olarak düzenlenen daha önceki yılların konferanslarının ses kayıtları da mağazada mevcuttur. Böylece otizm hakkındaki tartışmaları canlı olarak dinleyebilirsiniz.

Sitenin gönüllülere ve destekçilere ihtiyacı var. Otistik bir çocuğun ebeveyni değilseniz bile, ASA size bir bireyden daha heybetli bir şeyin parçası olma fırsatını veriyor. Üye olun, şimdi katılın ve belki de otizm sizin çabalarınız ve bağışlarınızla ortadan kalkacaktır.

Otistik bir çocuğa sahip olmasanız da, ülkemizdeki otizmle ilgili eğitim, araştırma ve gelişme faaliyetlerinde bulunan tüm vakıf ve derneklere de destek vermenizi tavsiye ediyorum.

Bölüm 21 - Otistik Çocuğunuz İçin Evinizi Daha Güvenli Bir Hale Getirin

Otistik bir çocuğı büyötmek özellikle küçük yaşlarında anne baba için oldukça endişe verici bir süreçtir. Ebeveynler sürekli olarak çocuğın sağığı ve nerde olduğı hakkında endişeye kapılırlar. Otistik çocuklar otistik olmayan sağılıklı bir çocuğa göre bakıldığında normal refleksler vermediğı gibi sözel komutlara onlar kadar çabuk karşılık veremezler. Merakları ve tehlikeyi anlamadaki yetersizlikleri normal bir okul öncesi çocuğa göre kendilerini çok daha fazla tehlikeye atmalarına sebep olabilir. Ancak evinizi otistik bir çocuğa uygun hale getirmek için belirli şeyler yapabilirsiniz. Bu basit önlemler ev ortamınızı çok daha güvenli hale getirecek ve sizin iç huzurunuzu garantileyecektir.

Kilitler ve kapı mandalları, dolapları kapalı ve kilitli tutmak için en iyi yoldur. Böylece dolaplar otistik çocuğunuzun merakının dışında kalacaktır. Kimyasallar ve temizleyiciler kullanılmadığında ortalıkta bırakılmamalı ve kilitli tutulmalıdır. Kullanıldıkları zamanlarda ise sürekli gözlenmelidir. Çocuğunuza zarar vereceğini düşündüğünüz her şeyi kilitli tutun. Örneğın bıçak çekmeceleri, dikiş kutunuz, kimyasalların bulunduğu dolaplar ve olası tehlike olarak öngörebildiğiniz her şey kilitli olmalı. Çocuğunuza ve başka birisine zarar verebilecek her hangi bir şey – tabanca çekmecesı gibi – kilitli olmalı.

Kablosuz veya telsiz bir telefona sahip olmanız gün boyunca otistik çocuğunuzun gözünüzden ayırmamanızı sağlayacak iyi bir fikirdir. Telefonla konuşmak ve bir odada kalmak zorunda olmak görüşmeniz sırasında çocuğunuz üzerindeki konsantrasyonunuzun azalmasına sebep olabilir. Kablosuz bir telefona sahip olmanın bir diğeri avantajı çocuğunuz tehlike içinde olduğunda telefonla yardım alma olanağını sağlamasıdır. Cep telefonu hem işinize bakmanıza olanak verecek, hem de size sadece bir telefon kadar uzakta olmanın rahatlığını yaşatacaktır.

Yaşanabilecek en büyük tehlike olmasa da, evinizdeki kabloları bağlamalısınız. Sarkan bir kablo, meraklı bir zihin ile her türlü tehlikeli aktivitenin malzemesi olabilir. Pekala otistik çocuklar bu kabloları asılma tehlikesi içindeler, ya da kablolardan

herhangi birine takılıp panik atak geçirebilirler. Bu atak onların tehlikeli tepkiler vermesine sebep olabilir. Ev hayvanlarınız varsa, otistik çocuğunuz onları masumca bir dürtüyle de olsa kablolarla bağlamaya çalışıp sakatlayabilir. İlmik halinde olan ya da boyundan geçebilecek büyüklükte olan her şey çocuğunuzun erişim sınırları içinden çıkarılmalıdır. Aksi taktirde çok ciddi tehlikelere yol açabilirler.

Sadece evinizin içi değil aynı zamanda evinizin dışı da benzer önlemler ile otistik çocuğunuz için güvenli bir yer haline getirilmelidir. Salıncaklar, ya da tekerlek şeklindeki salıncaklar sakıncalı olabilirler. Benzer şekilde salıncağın zincirlerini, ya da ipini boynunu dolayabilir. Dışarıda çim biçme makineleri ve diğer bahçe bakım aletlerine çok dikkat edin. Meraklı zihinleri babalarının çim biçme makinesini çalıştırıp çimleri biçişini gözlemiş olabilir. Fakat zihinleri dönen bıçakların tehlikeli olabileceği gerçeğini, makineyi nasıl çalıştırabilecekleri bilgisi kadar hızlı bir şekilde öğrenemeyebilir. Eğer çitlerle sınırlandırılmış bir araziniz varsa kapının daima kilitli ve kapalı olduğundan emin olun. Otistik çocukların arkanızı döndüğünüz anda ortadan kaybolma gibi bir yetenekleri vardır. Onu arka bahçenizde arayıp bulmak, caddede arayıp bulmaktan çok daha kolay olacaktır.

Burada anlatılanları çok abartılı bulabilirsiniz. Fakat gerçek hayatta çocuğunuzun sizin algıladığınızdan çok daha farklı güduları olabilir. İletişimdeki eksikliği ve sosyal yetilerinin zayıflığı ile, çocuğunuz kendini rahat bir şekilde bir çok tehlikenin içinde bulabilir. Sadece sağduyunuzu kullanın ve denetimi ilk önceliğiniz haline getirin.

Bölüm 22 - Otizm ve Gıda Takviyeleri

Otizm insanı dehşete düşüren bir rahatsızlıktır. Ebeveynleri boş umutlara sürükleyen sözde tedavilerle bilimsel temellere dayanan tedaviler arasındaki farkı mantıklı bir şekilde ayıramayacak derecede zihinsel olarak bitkin düşürebilir. Bir çok otistik evlat sahibi anne baba rahatsızlığın tedavisinde onlara yardım edecek bir şeyler bulmak için internetten araştırmalar yaparlar, doktorlarla konuşurlar, konuyla alâkalı literatürü karıştırırlar. Araştırmaları genellikle meyvesizdir. Çünkü şu anda otizmin bilinen bir tedavisi yoktur. Bu ebeveynler için çok üzücü bir durumdur ve onları, onlara dünyaları vadeden alternatif yollara sevk eder. Fakat bu yollar sadece faturaları kabartır ve hayal kırıklığını arttırmaktan başka bir şeye yaramaz.

Şu anda en yaygın söylenti - ki bu söylenti milyonları kendine inandırmayı başarmıştır - otizmin özel besleyici takviyeler ile düzeleceği şeklindedir. Bu söylentiye yayan hurafeciler otizmin semptomlarını sanki ağır bir mide hastalığının semptomlarıymışçasına görmekte ve sadece otistik çocuğun besin diyetine bazı takviyeler eklenerek onun bilişsel yeteneklerini geri kazanacağını ve normal bir insan olarak hayata devam edeceğini iddia etmektedirler. Bu doğru değildir. Otistik çocuğunuza besin takviyeleri vererek elde edebileceğiniz tek şey daha sağlıklı bir otistik çocuğa sahip olmaktır. Otizm için mucize bir tedavi bulunmamaktadır. Bu tip iddialarda bulunan besin takviyesi işiyle uğraşan şirketler tedavi için değil para için vardır.

Amerikan Sağlık Bakanlığı'nın duyurusuna göre; "Otistik çocukların ebeveynleri umutsuzluk içinde olabilirler ve bu yüzden gerçekçiliği kanıtlanmamış tedavi yöntemlerinin kolay hedef kitlesi haline gelmişlerdir. Otistik çocuklar için diyet ürünleri pazarlayıcıları kendi ürünlerinin tam bir besin sindirimini desteklediğini ve böylece otizme sebep olan nöro-toksik molekülleri engellediklerini iddia etmektedirler. Bu yanlış ve temeli olmayan bir iddidir." Şu ana kadar bu iddiaları destekleyecek hiçbir araştırma verisi elde edilmemiştir. Ayrıca hiçbir medikal kuruluş ve otorite de iddiaları destekleyecek bir şey söylemiyor. Amerikan Otizm Derneği de besin takviyelerinin bir tedavi olamayacağını açıklamıştır.

Bunun yanında bilim camiası içinde bulunan otistik çocuklara sahip eğitimli ebeveynler, Amerikan Sağlık Bakanlığına bu konuyla ilgili bir şikayette bulunmuşlardır. Bu kesim besin takviyesine inanan sektör içindeki insanlara örneğin pazarlamacılara, ya da ebeveynlere iddialarını savunma fırsatı verilmeden, Amerikan Sağlık Bakanlığı'nın böyle bir beyannamede bulunmasının yanlış olduğuna inanıyor. Talep ettikleri ise ev tabanlı araştırmaların tartışılacağı bir forum oluşturulması. Bu forumda çocuğunun diyetindeki değişimlerle, çocuğundaki değişimleri gözleyen ebeveynlerin bulguları değerlendirilmesi istenmektedir. Tabi ki kanıtlanmış ve belgelenmiş araştırmalar olmadan bu ebeveynlerin başarılı bulguları bilimsel camiada çok da ciddiye alınmayacaktır. Üzücü olan, bir başarı hissedilse de, Amerikan Sağlık Bakanlığı'nın resmi bir araştırmaya dayanmayan verilere göre hareket etmemesi konusunda, ilaç endüstrisinin yoğun baskısı altında kalacağıdır.

Bu konuda yapılan araştırmalar çok sınırlıdır. Yapılan üç araştırmanın sonuçlarını incelersek, her üç araştırma da birazcık olsun besin takviyesi endüstrisine meyletmiş gibi gözüküyor. Araştırmaların bulguları öylesine çekingen bir dille yazılmış ki, besin takviyelerini öne sürüyor, fakat tedaviye yönelik çok az klinik bulgudan söz ediyorlar. Araştırmaların veri toplama yöntemini ise genellikle ebeveyn anketleri oluşturuyor. Şu anda otistik çocuklardan oluşan bir kontrol grubuyla ilişkilendirilebilecek istatistiki veriyi verebilecek hiç bir laboratuvar, ya da bilimsel bir metot rehberi bulunmamaktadır. Otistik bir çocuğun gerçek ilerleyişini istatistiksel olarak veren nicel model yerine, şu ana kadar ebeveynlerin görüşlerini ve gözlemlerini temel alan nitel modeller üzerinde durulmuştur.

Bu takviyeler işe yarıyorsalar bile, bunlar sadece hastalığın bazı semptomlarını hafifletiyor olabilirler, fakat bunlar gerçek tedavi değildirler. Ebeveynlerin gelişme görmelerini anlamak çok basit. Oğulları ya da kızları bir tırnak boyu ilerleme belirtisi dahi gösterse, ebeveynler tedavinin işe yaradığını düşünüyorlar.

Bölüm 23 - Otistik Çocuğun Tuvalet Eğitimi

Formal eğitimleriyle ilgili olan önceki bölümlerde, otistik çocukların bağımlı veya bağımsız herhangi bir “Otistik Çocuk Eğitim Merkezi”ne kayıt yaptırabilmesi için aranan ortak kriterin “**tuvalet alışkanlığını kazanmış olmak**” olduğunu görmüştük. Yani otistik bir çocuğun tuvalet alışkanlığı eğitimi tamamen aileninkendi sorumluluğundadır.

Yeni yürümeye başlayan her çocuğun tuvalet eğitimi birazcık maceralı ve sabırları zorlayan bir deneyim olabilir. Piyasalarda bununla ilgili, renk değiştiren bebek bezlerinden, bebeği lazımlığı kullandığında müzikle ödüllendiren müzikli lazımlıklara kadar birçok ürün bulunmaktadır. Zaten oldukça zor olan bu eğitim tabii otistik bir çocuğunuz olduğunda daha da zor hale geliyor. İletişim problem olduğunda – ki bir çok otistik çocuğun problemi budur – tuvaleti kullanmanız gerektiğini bir yetişkine anlatmak bile neredeyse imkansız hale gelir. Bazı otistik çocuklar iki haneli yaşlara gelene kadar tuvalet gereksinimlerini açıklayamazlar.

Çoğu otistik çocuğun tuvalet kullanma yetisi yoktur ve bazen de ona gösterilen davranışı taklit etmeye yanaşmazlar. Sadece ebeveynleri tuvaleti kullanıyor ve ona bu davranışı gösteriyor diye, otistik bir çocuk tuvalet kullanmayı reddedebilir, ya da tuvalet eğitimindeki doğru ve yanlış arasındaki bağlantıyı fark edemeyebilir. Bir çok otistik çocuğun günlük takvimi aktivitelerle oldukça kalabalıktır ve bu takvime yeni bir şeyler eklemek genellikle onları duygusal olarak üzer. Tuvalet eğitiminin günlük rutine eklenmesi, çocuğu haklı olarak bir isyana ve kötü davranışa itebilir. Çünkü otistik çocuklar alıştikları günlük aktivitelerin dışına çıkmak istemezler.

Eğer otistik çocuğunuzun tuvalet eğitimi konusunda sıkıntı çekiyorsanız, bir kez daha denemeden önce bir kaç gün onu gözlemleyin. Çocuğun altını kirlettiğinde bunun farkında olup olmadığını anlamalısınız. Çocuğunuz altını kirlettiğinde pozisyonunu değiştirip rahatsız olduğunu belli ediyor mu? Bazı otistik çocuklar altlarını kirlettiklerinde hiç bir şey olmamış gibi doğal davranırken, bazıları kıyafetlerini çıkarmaya başlar. Eğer çocuğunuz altını kirlettiğini umursamıyorsa, deneyimlediği

hissi tanımlamasını engelleyecek tıbbi bir sorunu olup olmadığını anlamak için bir doktora başvurun.

Şimdi sıra tuvalet eğitiminde sizin almanız gereken role geldi. Öncelikle rahat olmalı ve konuyu çok stres haline getirmemelisiniz. Çünkü sizin stresiniz ve duygu yükünüz zamanla çocuğu da etkilemeye başlayacak ve o da stres olacaktır. Bazen en bilinçli ebeveynler bile kirlenmiş bir bezi değiştirirken aşırı tepki gösterebiliyorlar. Eğer çocuğunuz durumun sizin için çok da önemli bir problem olmadığını anlarsa, o da rahatlayacaktır ve hedeflenen davranış biçimi normal seyrinde gelişecektir. Bu işe olan azminizi hep belirli bir seviyede tutarak vazgeçmemelisiniz. Eğer otistik çocuğunuz okul çağından önce hala tuvalet eğitimini kazanamamışsa, daha ileri eğitim ve sosyalleşme fırsatlarının önüne bazı engeller çıkabilir.

Bir metot olarak çocuğunuz altını pisletmeden önce onun davranışlarını izleyin. Yaptıklarının ve onları ne zaman yaptığının bir listesini tutun. Örneğin çocuğunuzun sabah kalkıp, bir bardak meyve suyunu içtikten yaklaşık 20 dakika sonra altını pislettiğini fark ettiniz. O hale üzerinde uğraşacak bir işiniz var. Eğer çocuk bu davranışı bir rutin haline getirmişse, normal olarak altını pislettiği anlarda onu tuvalete koyun ve neler olduğunu izleyin. Bu şekilde sabah pislemelerini programlayabilirsiniz. Bunu başardığınızda aynı şeyi öğle ve akşam olan pislemeler için de yapmaya çalışın. Yakın bir zamanda çocuk bunun farkında olmasa da, bedeni bu sistemi benimseyecektir. Bu rutin tekrar edildiği sürece, çocuğunuz tuvalet ihtiyacını çözmeyi yavaş yavaş öğrenmeye başlayacaktır.

Kulağa yapılması gereken bir sürü zor iş gibi geliyor değil mi ? Unutmayın, otistik olmayan çocuklara sahip olan ebeveynler bile tuvalet eğitimi sırasında benzer bir stresle ve iş yüküyle karşılaşır. Tanıdığınız bütün ebeveynler size kendi çocuklarında ne yaradığına dair bazı tavsiyeler vereceklerdir, fakat siz otistik bir çocuğun ebeveynleri olarak bunların haricinde ne yapabileceğinize bakmalısınız. Sabırlı olun. Değişik metotlar deneyin. Bu oldukça zaman alacaktır ve sabır isteyecektir.

Bölüm 24 - Otistik Bir Yetişkinin Zorlukları

Eninde sonunda otistik çocuğunuz büyüyecek ve bir yetişkin olacaktır. Bütün bu yazı aslında otistik çocuklara ayrıldı, fakat otistik yetişkinler hakkında neler söylenebilir? Otistik bir yetişkin toplumumuzda, iş ortamında ya da kendi ailesini kurarken hangi problemlerle karşılaşabilir? Dünyanın her tarafında bir çok otistik yetişkin çalışıyor, okula gidiyor ve yarı-normal bir hayat yaşıyor. Üniversitelerde otistik profesörler var, otistik doktorlar görüyoruz ve kimi otistik yetişkinler Burger King'de çalışıyor. Unutmayın, her bir otistik kişi bir bireydir ve otizmlemlerinin derecesine göre farklı yeteneklere sahiptirler.

Otistik yetişkinlerin karşılaşabilecekleri problemlerden birisi, iş görme yetileri hususundaki belirsizliktir. Bir işveren ya da iş arkadaşı bir işin kapsamındaki belirli görevleri otistik çalışana yaptırmak istemeyebilir. Çünkü genel kanı onların verilen işleri yapamayacağı ya da yanlış yapacağı yönündedir. Otistik yetişkinler bu önyargılardan çok alınırlar ve özellikle bu yargılar normalde kendine denk olması gereken insanlar tarafından verilirse bunun duygusal yükü onlar için çok ağır olur. Otistik yetişkinin isteği bu şekilde önyargı ile reddedilmeden önce ona o işi yapma şansının verilmesidir.

Bir otistik yetişkinin karşılaşacağı bir diğer önemli problem ise karşılıklı iletişim içerisine girememesi ve sosyal yönlerinin zayıf olmasıdır. Bir çok otistik yetişkin göz teması kurma konusunda problem yaşar ve özellikle iş yerlerinde durumun farkında olmayan bazı insanlar buna kızabilirler. Bunun yanında el sıkışmak ve diğer sosyal mimikler de onlar için çok zordur. Bazıları umumi tuvaletleri kullanmaktan bile çekinirler. Çünkü kapalı bir umumi tuvalette sosyal iletişimde bulunmak durumunda kalmak onların kaldırabileceğinden çok fazladır. Bu yüzden iş veren otistik çalışanın davranışları hakkında eğitilmiş olmalı, rahatsız edici durumları ortadan kaldırmak ve iletişim kopukluğunu engellemek için önlemler alınmalıdır.

Hijyen otistik yetişkin için bir diğer problemdir. Bazı otistikler saçlarını tararken ya da dişlerini fırçalarken zor anlar yaşayabilir. Vücudun bu bölgelerindeki hassasiyet onların tamamen banyo yapmaktan çekinmesine sebep olabilir. Bazıları çekinirler,

bazıları tamamen bırakırlar. Otistikler problemleri olduğunun farkındadır. Fakat onlar için bu problemleri bütünüyle görmezlikten gelmek onlarla yüzleşmekten daha kolaydır. Çamaşır yıkamak gibi basit günlük işlerin bile bazen ihmal edildiği olur. Fakat bu sefer de iş yerindeki diğer yetişkinlerin onun temizliği hakkında acımasız ve alaycı yorumlarıyla karşılaşırır.

Bazen yemek yemek ve beslenmek de otistik bir yetişkin için problem olabilir. Duyularını rahatsız eden ve kendilerini kötü hissetmelerine sebep olan hiç bir yemeği yemeyeceklerdir. Bazıları yemek yapmayı bilmez, bu da onların sağlıksız beslenmelerine yol açar. Çok yemekle, yetersiz yemek arasındaki farka karar vermek de bir diğer husustur. Bazı otistikler oburcasına yerken, bazıları sadece hayatta kalacak kadar yer. Kimi otistiğin ne yediği ve nasıl yediği ile ilgili takıntıları vardır. Örneğin kimisi yiyeceği yemeği diğerlerinden ayırmadan yiyemez ve birbiriyle karıştırılmış yemeklere kötü tepkiler verir.

şu anda yetişkin olan otistik bir çocuğa sahipseniz, ya da kendiniz bir otistikseniz ve bu kitabı okuyorsanız, bilgilendirilmemiş bir topluma otizmi ve onun bir bireyi nasıl etkilediğini anlatmanın tek yolu farkındalık ve eğitimidir. Umarım dünya otistik çocuğun ve yetişkinin özel doğasını öğrenecek, anlayacak ve onun getirdiği eşsizliği benimseyecektir. Böylece dünya otistiklerin davasını anlayacaktır.

Bölüm 25 –Otizm İçin Alternatif Tedaviler

Günümüzün bir çok rahatsızlığı ve hastalığı için doktorlar tarafından kullanılan genel bir ifade vardır; alternatif bir tedavi daha var. Bu ifadeler doğruluğu bir şekilde kabul görmeden ortaya çıkmazlar. Alternatif tedavileri deneyen bazı doktorlar başarıya ulaşmış olabilir, sadece tedavileri henüz uygun kanallar vasıtasıyla onaylanmamış olabilir. Otistik bir çocuğun ebeveyni iseniz, alternatif yöntemleri denemek isteyebilirsiniz. Eğer başarı ihtimali ve çocuğunuzun daha iyi iletişim kurmada ve sosyal yetilerini geliştirmede bir ihtimali varsa, bunları denemenin hiç bir yanlış yanı yoktur.

Alternatif yöntemlerden birisi nalrexone kullanmayı öneriyor. Nalrexone hakkında bazı otistik hastalarda işe yaradığına dair bir kaç rapor bulunuyor. Unutmayın, otizmin bir çok derecesi var ve herhangi bir ilacın çocuk üzerinde verdiği sonuçlar en az hastalığın kendisi kadar bireyseldir. Nalrexone beyne zevk hissini veren endorfinlere benzeyen iç kaynaklı opioidlerin etkinliğini keser. Araştırmalar bazı otistik çocukların beyinlerinde bu endorfinlerin normalden çok daha yüksek konsantrasyonlarda bulunduğunu göstermiştir. Nalrexone tedavisine katılan otistik çocukları gözlemleyenler, daha keskin göz teması, güçlü sosyal yetiler ve sakatlanmalara yol açan sakar davranışların azalması yönünde ilerleme kaydedildiğine yönelik tespitlerde bulunmuşlardır.

Davranış ıslahı ilaçlar vasıtasıyla deneniyorsa gerçekten dikkatli olunmalıdır. Tedavinin yan etkileri sürekli gözlenmelidir. Bazen yan etkiler kazanımlardan çok daha fazla olabiliyor. Otistik çocuklar diğer hastalara göre ilaç tedavilerine karşı çok değişik tepkiler verebilmektedirler. Çocuk daha yüksek dozlarda ilaç almaya ihtiyaç duyuyor olabilir, fakat bu doz artırımını karaciğer fonksiyonlarında ve diğer yaşamsal organlarda ciddi değişikliklere yol açabilir. Bu yüzden tedavi sırasında çocuk çok iyi gözlemlenmeli, istenilen davranış özelliklerini geliştirmek için dozajlar dikkatli ayarlanmalıdır. İlaç tedavisinin hiç bir dokuya zarar vermediğinden emin olmak için sürekli kan analizi ve laboratuvar tahlilleri yapılmalıdır.

Bunun tersi de doğru olabilir. Otistik hastalar sıradan insanların birçoğundan daha hassas sinir sistemlerine sahiptirler. Belki de çok az dozajlar gereklidir, öyle ki yüksek dozda alınan ilaç sinir sistemini aşırı yükleyebilir ve ciddi duygusal ve fiziksel sonuçlar doğurabilir. Çocuğunuzun olması gerekenden çok daha yüksek dozajlar aldığıının iyi bir göstergesi sabah çok erken uyanmasıdır. Böyle bir durumda dozajın azaltması için doktorunuzla konuşmalısınız.

Bir başka alternatif yöntem ve çok da geleneksel olmayan akupunkturdur. Ancak bu eski Çin ilminde uzman olanlar bile otizmin çaresi olmayan bir rahatsızlık olduğunu ifade ediyorlar. Akupunktur tedavisi gören çocuklarda, bazı küçük ilerlemeler olduğu aileleri tarafından gözlemlenmiştir. Bu tedavinin uygulayıcıları tedavinin iğnelenen sinirlerin beyni uyarması yoluyla başarıya ulaştığını söylüyorlar. Şu anda akupunkturla otizm bağlantısını ortaya koyan hiç bir araştırma yoktur. Varolan bütün raporlar ailelerin çocukları üzerindeki gözlemlerinden ibarettir. Tekrar belirtilmelidir ki, bir çok ebeveyn işe yarayacağını düşündüğü her şeyi deniyor. Bazen ilerlemeler kısmen gerçek olurken, bazen ise sadece boş umutların yarattığı yanılgılar ortaya çıkabiliyor.

Her yeni tedavi öncesinde, doktorunuza ve çocuğunuz bakımı için daha önceden bir araya getirdiğiniz uzmanlardan oluşan takıma danışmalısınız. Uzman görüşü almadan alternatif metotları denemek hem sizin, hem de çocuğunuzun yenilgisine sebep olabilir.

KAYNAKLAR

- Jepson, B., "**Changing the Course of Autism: A Scientific Approach for Parents and Physicians**", 2007, Sentient Publications, CO
- Wheeler, M., "**Toilet Training for Individuals with Autism or Other Developmental Issues**", 2007, Future Horizons, TX
- Sabin, E., "**The Autism Acceptance Book: Being a Friend to Someone With Autism**", 2006, Watering Can Press, China
- Grandin, T., "**Thinking in Pictures, Expanded Edition: My Life with Autism**", 2006, Vintage, NY
- MEB, "**Otistik Çocuklar Eğitim Projesi**", 2005, Ankara, (<http://orgm.meb.gov.tr/Projeler/OCEP/OCEP.htm>)
- Notbohm, E. , "**Ten Things Every Child with Autism Wishes You Knew**", 2005, Future Horizons, TX
- Sicile-Kira, C. , "**Autism Spectrum Disorders: The Complete Guide to Understanding Autism, Asperger's Syndrome, Pervasive Developmental Disorder, and Other ASDs**", 2004, Perigee Trade, NY
- Zysk, V., "**1001 Great Ideas for Teaching and Raising Children with Autism Spectrum Disorders**", 2004, Future Horizons, TX
- MEB, "**OTİSTİK Çocukları Eğitim Projesi Uygulama Yönergesi**", (Tebliğler Dergisi: 01/2000 – 2508)
- Park, C. C., "**The Siege: A Family's Journey Into the World of an Autistic Child**", 1995, Back Bay Books, NY
- Gümüşçü, Ş, Pişkin Ü, Darıca N. "**Otizm Ve Otistik Çocukların Özellikleri**", 1992, Ankara.